

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANČNÍHO PRÁVA A FINANČÍ

Diplomová práce

Název: POJIŠŤOVACÍ ZPROSTŘEDKOVATELÉ A
SAMOSTATNÍ LIKVIDÁTOŘI POJISTNÝCH UDÁLOSTÍ

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Marie Karfíková, CSc.

Vypracoval: Zbyšek Kordač

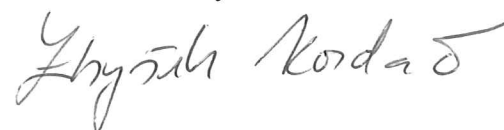
U Kombinátu 37
100 00 Praha 10

Čestné prohlášení :

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 24.9.2006

Zbyšek Kordač

Poděkování:

Na úvod své práce bych rád poděkoval vedoucí diplomové práce Doc. JUDr. Marii Karfíkové, CSc. za její odborné vedení a trpělivost. Dále bych chtěl též poděkovat PhDr. Vladimíru Přikrylovi z Ministerstva financí ČR za poskytnutí odborných pramenů, Tomáši Waschingerovi z makléřské společnosti TW Extenso s.r.o. za poznatky z praxe a podporu a Andree Vašíčkové za jazykovou korekturu.

OBSAH:

A. Úvod.....	str.4
B. Stať	
1.1 Počátky zprostředkovatelské činnosti.....	str.4
1.2 Předchozí právní úprava v zákoně o pojišťovnictví...str.	6
1.3 Důvody přijetí nové právní úpravy.....	str.8
1.4 Východiska harmonizace české právní úpravy s právem Evropských společenství.....	str.9
2.1 Platná právní úprava zprostředkování pojištění.....	str.12
2.2 Předmět úpravy zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí...str.	14
2.3 Základní pojmy platné právní úpravy.....	str.17
2.4 Jednotliví zprostředkovatelé pojištění.....	str.18
2.4.1 Vázaný pojišťovací zprostředkovatel.....	str.20
2.4.2 Podřízený pojišťovací zprostředkovatel.....	str.23
2.4.3 Výhradní pojišťovací agent.....	str.26
2.4.4 Pojišťovací agent.....	str.31
2.4.5 Pojišťovací makléř.....	str.33
2.4.5.1 Sdružení pojišťovacích makléřů.....	str.36
2.4.5.2 Vztahy mezi pojišťovacími makléři a klienty..str.	38
2.4.6 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika.....	str.41
2.4.7 Pojišťovací zprostředkovatel ze třetího státu.....	str.44
2.5 Samostatný likvidátor pojistných událostí.....	str.45
2.6 Podmínky činnosti pojišťovacího zprostředkovatele...str.	46
2.6.1 Zápis do registru.....	str.46
2.6.2 Důvěryhodnost.....	str.47

2.6.3 Odborná způsobilost.....	str.49
2.6.4 Odpovědný zástupce.....	str.50
2.7 Kontrola v oblasti pojišťovnictví.....	str.52
2.7.1 Regulace pojišťovnictví.....	str.53
2.7.2 Dozor nad pojišťovnictvím.....	str.54
2.7.3 Dohled nad zprostředkováním pojištění v ČR.....	str.56
2.7.3.1 Registr.....	str.58
2.7.4 Správní trestání.....	str.60
2.7.4.1 Správní delikty.....	str.60
2.7.4.2 Pořádkové pokuty.....	str.61
2.8 Soulad české úpravy s komunitárním právem.....	str.62
2.9 Srovnání české a slovenské právní úpravy zprostředkování pojištění.....	str.65
C. Závěr	
Zhodnocení dopadu platné právní úpravy a výhled budoucího vývoje v oblasti zprostředkování pojištění.....	str.69
Použitá literatura.....	str.71

A. ÚVOD

Pojišťovnictví je v dnešní době neoddělitelnou součástí ekonomiky vyspělých zemí na celém světě. Rozvoj integrace, globalizace a vědecko-technický pokrok s sebou přinášejí nová rizika a tím víc poukazují na nezastupitelné místo pojišťovnictví v životě státu, společnosti i jednotlivce.

Neoddělitelnou součástí pojišťovnictví v tržním prostředí moderní doby jsou i pojišťovací zprostředkovatelé. Tito činitelé na pojistném trhu zprostředkovávají kontakt mezi jeho dvěma základními účastníky, tedy mezi pojistiteli a uživateli pojistných služeb (pojistníky, pojištěnými). Bez ohledu na to, na jaké straně pojistného trhu stojí, zda na straně nabídky (např. pojišťovací agent), nebo na straně poptávky (pojišťovací makléř), umožňují lepší fungování střetávání nabídky a poptávky jako základního principu fungování pojistného trhu (a vlastně jakéhokoli trhu). V tomto je jejich postavení zásadní a jejich činnost v pojišťovnictví nezastupitelná.

B. STAŤ

1.1 Počátky zprostředkovatelské činnosti

Kořeny zprostředkovatelské pojišťovací činnosti sahají staletí do minulosti.

Pojem zprostředkovatel není záležitostí moderní doby, ale historicky zasahuje do času formování lidské společnosti a vzniku státního zřízení. V těchto dobách pochopitelně nepůsobil zprostředkovatel v oblasti komerční, protože neexistoval komerční trh a produkty, při jejichž směně nebo prodeji by našel uplatnění. Úloha zprostředkovatelů byla především v oblasti diplomacie. Poprvé se o zprostředkovatelích zmiňují historické prameny obsažené v církevních archívech. Šlo o diplomatického zástupce hlavy římskokatolické církve

na úrovni vyslance – internuncia, který byl ustanovován v menších státech a důležitých metropolích. Na vyšší úrovni byl papežský nuncius, který byl navíc vybaven určitými pravomocemi a působil především v diplomacii směřované do význačných států. Tito zprostředkovatelé, pomineme-li církevní sféru jejich působení, byli již nositeli obousměrných informací a za tuto svou činnost byli určitým způsobem odměňováni. Způsob jejich odměňování neměl pochopitelně žádný systém. Dnešní terminologií bychom je nazvali uplácením. Přesto však lze dojít k závěru, že se jednalo o zprostředkování výměny informací za odměnu – ať už sjednanou nebo libovolnou. Jak postupně docházelo k vývoji státního uspořádání, společnosti a obchodu ve společnosti, rozvíjela se rovněž činnost zprostředkovatelů. Vyvíjely se nové formy zprostředkování a stabilizovala se pravidla pro odměňování za tuto službu.¹

Subjekty působící v obchodní sféře pojišťovnictví byly již od počátku vzniku pojišťovnictví rozděleny do dvou forem. Jedná se o vlastní obchodní službu a externí spolupracovníky. Vlastním historickým vývojem prošly obě tyto kategorie. Jejich postavení bylo během vývoje právně upravováno pouze minimálně a nebo vůbec ne. Vlastní obchodní služba pojišťoven byla tvořena na bázi stálých obchodních zástupců. Byly pro ně užívány různé profesní názvy jako např. obchodní zástupce, cestující zástupce, akvizitér, jednatel, agent pojišťovací příručí, štokař (vlastník pojistného kmene) a pojišťovací inspektor.

Vývoj terminologie označování činnosti externích spolupracovníků pojišťoven nebyl tak bouřlivý. Až do současné doby byly přeneseny názvy agent, broker a makléř. V určitých etapách vývoje působili jako externí spolupracovníci pojišťoven též pracovníci státních úřadů (např. berní úředníci) nebo zaměstnanci odborových organizací jako důvěrníci a spolupracovníci. Postavení externích spolupracovníků bylo právně

¹ Stanislav Gluč, František Řezáč, Jindřiška Šedová: Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojistný trh České republiky, Právo a podnikání 2/2004, Orac, str. 6

upravováno pouze na bázi stanovování daňových povinností a udělování živnosti či licence.²

V hospodářsky vyspělých státech je dnes zprostředkovatelská činnost důležitou součástí pojišťovnictví a pojišťovacího průmyslu a odborní poskytovatelé zprostředkovatelských služeb mají důležitou a uznávanou úlohu v ekonomikách těchto států.³

1.2 Předchozí právní úprava v zákoně o pojišťovnictví

Do konce roku 2004 obsahoval úpravu zprostředkování v oblasti pojišťovnictví v České republice zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o pojišťovnictví“). Tato právní úprava byla velmi kusá, ve výše uvedeném právním předpisu jí bylo věnováno pouze jedno ustanovení, a to konkrétně § 25.

Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví byla zařazena do zákona o pojišťovnictví jako činnost související s pojišťovnictvím společně s poradenskou činností související s pojištěním fyzických a právnických osob, šetřením pojistných událostí prováděným samostatnými likvidátory pojistných událostí na základě smlouvy s pojišťovnou a dalšími činnostmi se souhlasem ministerstva.

Zprostředkovatelská činnost byla definována jako odborná činnost směřující k uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv a činnosti s tím související. Výrazem odborná činnost bylo třeba rozumět schopnost zprostředkovatelů pojištění vysvětlovat obsah pojistných podmínek, schopnost kvalifikovaně popsat nabízený pojistný produkt, zejména přesně určit ty skutečnosti, se kterými je spojena povinnost pojišťovny plnit, a schopnost zpracovat návrh na uzavření pojistné smlouvy a tuto smlouvu uzavřít.⁴

² Stanislav Gluč, František Řezáč, Jindřiška Šedová: Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojistný trh České republiky, Právo a podnikání 2/2004, Orac, str. 7

³ Chačaturianová, Ivica: Poist'ovací makléři na Slovensku, Pojistné rozpravy č. 5, ČAP, 1999

⁴ Marie Karfíková, Vladimír Přikryl, Jana Čechová: Základy pojišťovacího práva, Orac, 2001, str. 34

Za zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví nebyly považovány takové činnosti, které přímo nesměřovaly k uzavření konkrétní pojistné nebo zajišťovací smlouvy. Šetření pojistných událostí mohlo být prováděno přímo zaměstnanci pojišťoven a nebo podnikajícími fyzickými či právníckými osobami na základě smlouvy s pojišťovnou. Pro tyto činnosti bylo však třeba stanovit kvalifikační, kapitálové a morální předpoklady jejich výkonu.

Zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na území České republiky bylo možné provozovat pouze pro pojištění provozované pojišťovnou podle zákona o pojišťovnictví nebo pro zajišťovnu. Tato činnost mohla být vykonávána pouze pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím nebo zajišťovacím makléřem. Pojišťovacím agentem podle tohoto zákona byla právnícká nebo fyzická osoba, která prováděla zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě smlouvy s pojišťovnou, kdežto pojišťovacím nebo zajišťovacím makléřem byla osoba, která prováděla takovou činnost na základě smlouvy se zájemcem, tj. s takovou fyzickou nebo právníckou osobou, která měla zájem o uzavření pojistné smlouvy s pojišťovnou nebo zajišťovací smlouvy se zajišťovnou.

Provozování zprostředkovatelské činnosti pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím nebo zajišťovacím makléřem bylo podmíněno jejich důvěryhodností. V případě zprostředkovatele - právnícké osoby musely tuto podmínku splňovat všechny fyzické osoby jednající jejím jménem. Pojišťovací agent prokazoval svoji důvěryhodnost (a stejně tak její případnou ztrátu) pojišťovně, se kterou uzavíral smlouvu, na jejímž základě byl oprávněn jejím jménem a na její účet jednat ve věci uzavírání pojistných smluv.

Prokázání důvěryhodnosti pojišťovacího nebo zajišťovacího makléře bylo součástí řízení o jeho registraci vedeného ministerstvem financí, k níž byl na rozdíl od pojišťovacího agenta povinen a bez níž nemohl zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví vykonávat. Zákon však nebránil tomu, aby pojišťovací nebo zajišťovací makléř na základě smlouvy uzavřené s pojistitelem nabízel některý pojišťovací produkt způsobem, jakým byl jinak běžně nabízen pojišťovacím

agentem. V žádosti o registraci bylo třeba uvést pojistná odvětví podle přílohy k zákonu o pojišťovnictví, která chtěl pojišťovací nebo zajišťovací makléř provozovat. Bylo možné žádat podle skupin pojistných odvětví nebo pro všechna odvětví neživotních, resp. životních pojištění, stejně jako v případě pojišťovny, současně jak pro odvětví životních, tak i neživotních pojištění.

Pojišťovací nebo zajišťovací makléř i pojišťovací agent byli povinni provozovat zprostředkovatelskou činnost s odbornou péčí. Význam výrazu odborná péče byl vykládán ve smyslu povinnosti vykonávat svoji činnost tak, aby pojistná smlouva byla sepsána kvalifikovaně v souladu se zájmy zájemce o její uzavření a aby pojistné nebezpečí a pojistné riziko, kterému byl vystaven předmět pojištění a vhodnost pojišťovny a nabízeného způsobu pojištění, byly objektivně a správně posouzeny. Na požádání kontrolního orgánu, jímž bylo ministerstvo financí, museli zprostředkovatelé kdykoliv doložit správnost svého postupu evidencí o své činnosti, kterou měli též povinnost vést. Pojišťovací nebo zajišťovací makléř a pojišťovací agent byli povinni být pojištěni pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu této činnosti, a to s limitem pojistného plnění nejméně ve výši 5.000.000,- Kč.

Jenom pojišťovacího nebo zajišťovacího makléře se týkala další podmínka, bez níž nemohlo Ministerstvo financí rozhodnout o jeho registraci, a sice že výše majetku, jednalo-li se o fyzickou osobu, nebo výše základního kapitálu, jednalo-li se o právnickou osobu, musela činit nejméně 1.000.000,- Kč.

1.3 Důvody přijetí nové právní úpravy

Hlavním důvodem přijetí nové právní úpravy v oblasti zprostředkování pojištění byla potřeba uvést tuto právní úpravu do souladu s požadavky práva Evropských společenství. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně

živnostenského zákona (dále jen „zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí“) bylo třeba přijetí samostatného zákona z toho důvodu, že právě v této oblasti se předpokládá velmi dynamický rozvoj a významné změny z hlediska komunitárního práva. Z tohoto důvodu již nebylo vhodné nadále zařazovat úpravu zprostředkování do zákona o pojišťovnictví. Nezbytnost nové a samostatné právní úpravy vycházela také z potřeby zvýšené ochrany spotřebitele pojišťovacích služeb, především co se týče nezbytných morálních a kvalifikačních požadavků na provozovatele těchto s pojišťovací činností přímo souvisejících činností a požadavků na zabezpečení úhrady škod způsobených třetím osobám (tj. zejména zájemcům o pojištění a pojistníkům) neodborným postupem těchto zprostředkovatelů a likvidátorů.

Zároveň s tím je třeba konstatovat, že právní regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů v podobě stanovené dosavadními právními předpisy, zejména ustanovením § 25 zákona o pojišťovnictví, byla shledána jako nevyhovující. Bylo třeba ji v mnoha směrech rozšířit a specifikovat, neboť nezaručovala v dostatečné míře to, aby zprostředkování pojištění bylo provozováno osobami na žádoucí odborné úrovni a aby byla zároveň dostatečně garantována pojistná ochrana spotřebitelů. O skutečnosti, že i z hlediska národního hospodářství se jedná o jeho nezanedbatelnou oblast, svědčí fakt, že nová právní úprava se tak či onak dotýká činnosti zhruba 35.000 osob, které působily jako pojišťovací makléři, pojišťovací zprostředkovatelé s výhradním zastoupením pojišťovny, atd.

1.4 Východiska harmonizace české právní úpravy s právem Evropských společenství

V právu ES je zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví upravena především směrnicí Rady a Evropského parlamentu 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění (dále

jen „Směrnice o zprostředkování pojištění“). Před přijetím této směrnice byla úprava zprostředkování pojištění obsažena ve směrnici číslo 77/92/ES ze dne 13. prosince 1976 o opatřeních k usnadnění účinného uplatňování svobody zakládat podniky a svobody poskytovat služby se zřetelem na činnost pojišťovacích agentů a makléřů, a v doporučení Komise číslo 92/48/ES z 18. prosince 1991 o zprostředkovatelích pojištění.

S ohledem na čl. 16 bod 1 výše uvedené Směrnice o zprostředkování pojištění bylo nezbytné přijmout samostatný zákon upravující problematiku zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Pokud by ministerstvo financí tento zákon nezpracovalo nebo by nebyl parlamentem schválen, pak by České republice hrozily sankce. Hrozilo by jí nebezpečí uložení značné pokuty ze strany Evropské unie, která již zahájila postup vůči členským státům, které dosud Směrnici o zprostředkování pojištění neimplementovaly do svých právních řádů. Dalším negativním důsledkem by bylo i to, že by pojišťovací zprostředkovatelé mohli vůči České republice uplatňovat nárok na náhradu škody z důvodu, že se nemohli zaregistrovat, a proto nemohli realizovat obchody v zahraničí.⁵

Z tohoto důvodu je potěšující, že Česká republika byla mezi 13 státy, které v čase určeném Směrnicí o zprostředkování pojištění pro její implementaci do národních právních řádů členských států – tedy do 15. ledna 2005 – splnily tuto svou povinnost.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí byl připravován ještě v době, kdy byl znám pouze návrh Směrnice o zprostředkování pojištění, a jeho příprava i proces schvalování byly poznamenány řadou změn. Jeho příprava trvala zhruba 3 roky a vycházelo se při ní z prvotního návrhu Směrnice o zprostředkování pojištění a z úprav existujících v některých členských státech EU i některých kandidátských zemích.⁶

⁵ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistný obzor* 11/2005, ročník 82, str. 4 a 5

⁶ Augustin Semerák, Jaroslav Mesršmíd: K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistné rozpravy* č.14, ČAP, 2004, str. 32

Cílem Směrnice o zprostředkování pojištění je především otevřít jednotný pojistný trh pro pojišťovací zprostředkovatele. Tzv. „evropský pas“ však vyžaduje stanovit alespoň na minimální bázi pravidla pro registraci, limity pro pojištění odpovědnosti z výkonu profese, požadavky na odbornou způsobilost apod.

Dalším a neméně důležitým cílem Směrnice o zprostředkování pojištění je zvýšení ochrany spotřebitele služeb v pojišťovnictví. Při úsilí o jednotnou evropskou úpravu ponechala Směrnice o zprostředkování pojištění jistý prostor pro vnitrostátní úpravu tak, aby byla zohledněna specifika jednotlivých pojistných trhů členských států, zvláště pak prodej pojištění, resp. rozdílné distribuční kanály. Směrnice ve své preambuli bere v úvahu, že pojistné produkty jsou prodávány různými kategoriemi osob, jako jsou například pojišťovací agenti a pojišťovací makléři a různé jiné osoby. V souladu se svým cílem zvýšené ochrany spotřebitele a z důvodu stejného zacházení se Směrnice o zprostředkování pojištění musí vztahovat na všechny tyto osoby.⁷

Specifika jednotlivých pojistných trhů jsou zohledněna již v preambuli. Preambule je důležitá, neboť dává orientaci k implementaci Směrnice o zprostředkování pojištění do právních předpisů členských států. Zavedla např. pojem „vázaný pojišťovací zprostředkovatel“ („tied insurance intermediary“) a podala jeho definici. Tato definice sehrála významnou roli při tvorbě české právní úpravy např. při zavádění nového institutu výhradního pojišťovacího agenta, když bylo využito následující pasáže preambule: *„Tato definice (tj. definice vázaného pojišťovacího zprostředkovatele) nikterak nebrání jednotlivým členským státům, aby aplikovaly podobný přístup na ty zprostředkovatele pojištění, kteří jednají sice jménem a na účet pojistitele a tento pojistitel za ně nese odpovědnost, ale kteří jsou zároveň oprávněni inkasovat pojistné nebo částky určené pro klienta v souladu s finančními zárukami stanovenými touto směrnicí“.*

⁷ Augustin Semerák, Jaroslav Mesršmíd: K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistné rozpravy* č. 14, ČAP, 2004, str. 30 - 31

2.1 Platná právní úprava zprostředkování pojištění

Dne 17.12. 2003 byl parlamentem přijat zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Tento zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 5. února 2004 pod číslem 38/2004 a nabyl účinnosti dne 1.ledna 2005. Téhož dne nabyla účinnosti také vyhláška ministerstva financí č. 582/2004 Sb. ze dne 18.listopadu 2004, kterou se provádějí některá ustanovení tohoto zákona.

Podle důvodové zprávy k tomuto zákonu má jeho přijetí přímou vazbu na novelu zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví. Novelou zákona o pojišťovnictví je míněn zákon č. 39/2004 Sb., který byl ve Sbírce zákonů vyhlášen ve stejný den, jako výše uvedený zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Novela zákona o pojišťovnictví má významný dopad na podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů, tedy především pojišťovacích agentů a pojišťovacích nebo zajišťovacích makléřů, kteří do konce roku 2004 provozovali zprostředkovatelskou činnost ve smyslu ustanovení § 25 zákona o pojišťovnictví. Dnem 1.ledna 2005 toto ustanovení zákona pozbylo účinnosti, a proto bylo nezbytné, aby se pojišťovací agenti a pojišťovací (zajišťovací) makléři, kteří provozovali zprostředkovatelskou činnost podle dosavadních právních předpisů a kteří hodlali podnikat jako pojišťovací zprostředkovatelé i po 1.lednu 2005, přizpůsobili podmínkám zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí způsobem a ve lhůtách uvedených v tomto zákoně. V opačném případě by nemohli být považováni za pojišťovací zprostředkovatele ve smyslu tohoto zákona se všemi právními důsledky z toho vyplývajícími.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí byl za dobu své platnosti dvakrát změněn. V obou případech se jednalo o přímou novelizaci.

První novelizace byla provedena zákonem číslo 444/2005 Sb. v souvislosti se změnou zákona o územních finančních orgánech.

Jednalo se pouze o drobnou změnu, kdy pravomoc vybírat pokuty podle tohoto zákona byla svěřena místně příslušnému celnímu úřadu namísto dosavadního finančního úřadu.

Druhá novelizace již byla rozsáhlejší. Byla provedena zákonem číslo 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad kapitálovým trhem. Tento zákon byl ve Sbírce zákonů zveřejněn dne 8. března 2006 a účinnosti nabyl k 1.dubnu téhož roku. Dohled nad finančním trhem v ČR je od tohoto data integrován do České národní banky, která převzala agendu Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, Komise pro cenné papíry a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami.

Kromě této změny přinesla zmíněná novelizace nové ustanovení § 6a, které zavedlo samostatný institut výhradního pojišťovacího agenta, jenž byl až doposud pouze jakýmsi podtypem pojišťovacího agenta s úpravou obsaženou v § 7 odst. 3. Dalšími změnami bylo zavedení možnosti uložení pořádkové pokuty (ve výši do 5.000.000,- Kč, respektive opakovaně až do celkové maximální výše 20.000.000,- Kč) a v podstatě úplně nového znění části věnované správním deliktům rozdělené na přestupky fyzických osob a správní delikty právnických osob.

Dalším právním předpisem v oblasti pojištění a pojišťovnictví, který též v převážném rozsahu nabyl účinnosti dnem 1.ledna 2005 a který velmi pravděpodobně podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů významným způsobem ovlivní (i když ne výslovným stanovením jejich přímých povinností), je zákon číslo 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (dále jen „**zákon o pojistné smlouvě**“), který se týká tzv. soukromého pojištění, a tvoří ucelenou právní úpravu vztahů účastníků pojištění vzniklého na základě pojistné smlouvy, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Takovým zvláštním právním předpisem je například zákon číslo 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „**zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla**“), ve znění pozdějších předpisů.

Související právní úpravu obsahuje též výše uvedený zákon o pojišťovnictví, který až do 31.12. 2004 ve svém ustanovení §25 obsahoval veškerou českou právní úpravu zprostředkování pojištění.

2.2 Předmět úpravy zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

Předmět úpravy výše uvedeného zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí je vymezen hned v jeho § 1 (a dále pak omezen v § 2). Zákon upravuje v souladu s právem Evropských společenství podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, podmínky zahájení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na základě práva zřizovat pobočky (usazovat se) nebo svobody dočasně poskytovat služby, zřídil registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí a upravuje výkon dohledu nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Již tedy § 1 obsahuje omezení rozsahu předmětu úpravy, když ji vztahuje pouze na podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů (tedy ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1) obchodního zákoníku⁸ na soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku). Zákonná úprava se tedy nevztahuje na činnosti související se zprostředkováním pojištění, které nejsou prováděny za účelem dosažení zisku, tedy jsou prováděny nepodnikatelsky.

Tomuto pojetí odpovídá též vymezení pojmu pojišťovacího zprostředkovatele obsažené v § 3 písmeno b), jako osoby provozující zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví za úplatu. Je třeba ale současně dodat, že na činnost zaměstnanců pojišťovacích zprostředkovatelů se úprava obsažená v zákoně samozřejmě vztahuje.

⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Pojem podnikatele definuje odst. 2 zmíněného ustanovení obchodního zákoníku. Je jím osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, a dále osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu. Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví se bude týkat zřejmě podnikatelů ve smyslu písmen a) a c) § 2 odst. 2 obchodního zákoníku. Podnikatelů ve smyslu písmene b) tohoto odstavce se týkat nebude, neboť § 3 odstavec 3 písmeno a) zákona číslo 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, stanoví, že činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí není živností.

Další omezení rozsahu předmětu úpravy obsahuje § 2, který vylučuje z působnosti zákona zprostředkovatelskou činnost vykonávanou pojišťovnou nebo zajišťovnou a činnost zaměstnanců pojišťovny a zajišťovny (na rozdíl od činnosti zaměstnanců pojišťovacích zprostředkovatelů), poradenskou činnost v pojišťovnictví za předpokladu, že jejím účelem není napomáhat uzavření nebo plnění z pojistné nebo zajišťovací smlouvy anebo vypracování odborných posudků škodných událostí, a činnost osob, které zprostředkovávají uzavírání pojistných smluv za současného splnění podmínek vyjmenovaných v bodech 1 až 5. Jedná se především o podmínku doplňkovosti zprostředkovatelské činnosti i sjednávaného pojištění, podmínku stanovení limitu výše ročního pojistného a doby trvání pojistné smlouvy, podmínku že není třeba znalostí jiných než sjednávaných pojištění a podmínku že se nejedná o životní pojištění ani pojištění odpovědnosti za škodu.

Podle názoru JUDr. Evy Volfové z pojišťovny Kooperativa, jež vyjádřila ve svém článku v časopisu *Pojistný obzor*⁹, se však zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí vztahuje například i na autoprodávce, ač prodávají pojištění jen jako doplněk svého hlavního podnikání, tj. prodeje vozidel. Tito podnikatelé

⁹ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistný obzor* 11/2005, ročník 82, str. 4 a 5

nespadají pod ustanovení § 2 písmeno c). Je to proto, že prodávají především pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Pouze výjimečně prodává pojištění jen jedné pojišťovny. Aby vyhověl svým zákazníkům, nabízí většinou produkty několika pojišťoven.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí přinesl autoprodejcům mnoho problémů. Většina autoprodejců, pokud nezprostředkovává pojištění jako člen tzv. sítě některého pojišťovacího agenta, se musela registrovat jako pojišťovací agenti. To na ně kladlo značné nároky, neboť je-li autoprodejce fyzická osoba, musí získat střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti; je-li právnickou osobou, musí mít odpovědného zástupce – člena svého statutárního orgánu, který tento kvalifikační stupeň získá. Tam, kde jde o společnost s ručením omezeným s jediným jednatelem, působí tato podmínka značné problémy, zejména je-li jím, i když má bydliště na území ČR.

Registrace v postavení pojišťovacího agenta pro prodejce rovněž znamená, že musí provádět analýzu konkurenčních pojistných produktů pojišťoven, jejichž jménem je oprávněn jednat (viz. § 18 odst. 7 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí). Právě u pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla je však provádění analýzy značně náročné, musí zahrnout i podrobnosti, neboť produkty jsou dost podobné. Dále to pak znamená, že takový autoprodejce bude muset zpracovávat roční výkaz činnosti a ve stanovené lhůtě ho předkládat České národní bance. A konečně je třeba vzít v úvahu i to, že registrace v postavení pojišťovacího agenta je dražší než v postavení zprostředkovatele se základním kvalifikačním stupněm odborné způsobilosti. Vzhledem k tomu, že zprostředkování pojištění není hlavní činností autoprodejců, zdá se, že právní úprava je k nim velmi tvrdá.¹⁰

¹⁰ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistný obzor* 11/2005, ročník 82, str. 4 a 5

2.3 Základní pojmy platné právní úpravy

Nejdůležitějšími pojmy zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí jsou „zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví“ a „pojišťovací zprostředkovatel“. Jejich legální definice je provedena v § 3.

Písmeno a) tohoto paragrafu definuje **zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví** výčtem odborných činností. Jsou jimi:

- předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv,
- provádění přípravných prací směřujících k uzavření pojistných nebo zajišťovacích smluv,
- uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovny nebo zajišťovny, pro kterou je tato činnost vykonávána,
- pomoc při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných nebo zajišťovacích smluv.

Jakákoliv z těchto činností prováděná jednotlivě je již zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví, stejně jako jejich provádění souběžné.

Podle názoru ministerstva financí je třeba za přípravné práce ve smyslu jednoho z bodů této legální definice a též v souladu s účelem zákona považovat analýzu pojistného rizika, analýzu konkurenčních produktů pojišťoven, konzultaci se zájemcem o pojištění o jeho pojistném zájmu a další úkony, které směřují, byť nikoliv bezprostředně, k uzavření pojistné nebo zajišťovací smlouvy.

Vyřizováním nároků z pojistných nebo zajišťovacích smluv je možné za pomoci § 2 odst. 1 písm. s) zákona o pojišťovnictví označit především provádění likvidace pojistné události pojišťovacím zprostředkovatelem, tedy soubor činností, který počíná zahájením šetření nutného ke zjištění povinnosti pojišťovny plnit a rozsahu této povinnosti a končí stanovením výše pojistného plnění. Správa pojištění

je definována v § 2 odst. 1 písm. j) jako soubor činností směřujících k udržení a aktualizaci stavu pojistných smluv.

Podle ustanovení písm. b) § 3 je za **pojišťovacího zprostředkovatele** považována fyzická nebo právnická osoba, která za úplatu provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví. Tato definice je tedy založena na definici zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví obsaženou v ustanovení písm. a) téhož §. Přináší navíc pouze jediný znak, a sice úplatnost – tedy že pojišťovací zprostředkovatel vykonává činnost specifikovanou v písm. a) zásadně za úplatu.

2.4 Jednotliví zprostředkovatelé pojištění

Dále budou charakterizovány základní typy pojišťovacích zprostředkovatelů tak, jak je rozlišuje současná platná právní úprava.

Za současného stavu je možné, aby se zprostředkovatel nechal zaregistrovat ve více postaveních - např. tedy jako pojišťovací agent a zároveň jako pojišťovací makléř. Je možné spekulovat o záměru zákonodárce, aby bylo znemožněno vystupovat jednomu pojišťovacímu zprostředkovateli v několika různých postaveních (což hlavně v případě kombinace pojišťovací makléř – pojišťovací agent může vést ke střetu zájmů nebezpečnému především pro spotřebitele). Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí v té podobě, v jaké byl schválen, ovšem takový zákaz neobsahuje. Jediným omezením je ustanovení § 4 odstavec 2, které stanoví zprostředkovateli povinnost provozovat zprostředkovatelskou činnost pouze v tom postavení, v jakém byl registrován. Nic mu ovšem nebrání zaregistrovat se v několika různých postaveních. Pouze bude muset zaplatit správní poplatek (ve smyslu § 13 odst. 9) tolikrát, kolik různých registrací bude požadovat.

Tento výklad je v souladu též s výkladem zastávaným ministerstvem financí, které navíc zdůrazňuje, že v takovém případě

bude muset dotčený zprostředkovatel splňovat podmínky stanovené zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí pro všechny typy zprostředkovatelů, v jejichž postavení se nechává zaregistrovat. V každém konkrétním případě bude potom muset dodržovat povinnosti stanovené pro daný druh zprostředkovatele, v jehož postavení právě jedná (bude-li tedy v jednotlivém případě jednat v postavení pojišťovacího agenta, bude muset dodržovat povinnosti uložené pojišťovacímu agentovi zákonem, pokud bude jednat v postavení pojišťovacího makléře, bude muset dodržovat povinnosti stanovené pro pojišťovacího makléře, atd.).

Vícenásobná registrace by neměla mít za následek omezenou transparentnost systému na straně klienta. Pojišťovacímu zprostředkovateli je zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí mj. uložena povinnost informovat klienta o charakteru své zprostředkovatelské činnosti.¹¹ Tento charakter vyplývá z ustanovení § 5 až 8, která upravují jednotlivé kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů. Požadovaná doba praxe a stupeň odborné způsobilosti pro jednotlivé typy pojišťovacích zprostředkovatelů jsou upraveny ustanovením § 18 odst. 6 až 8. Ve výše zmíněném případě výkonu činnosti pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře jednou osobou je povinností této osoby sdělit zájemci o pojištění, v jaké pozici s ním pojišťovací zprostředkovatel jedná. Není možné, aby v tomtéž případě vystupoval v obou pozicích, tedy jak na straně pojišťovny, tak i na straně zájemce o pojištění. V praxi jsem se ovšem setkal s nepochopením faktu, že platná právní úprava v žádném případě nezakazuje pojišťovacímu zprostředkovateli registrovat se ve více postaveních, dokonce i ze strany soudců obecných soudů.

Je třeba dodat, že kategorizace jednotlivých typů pojišťovacích zprostředkovatelů nemá oporu ve Směrnici o zprostředkování pojištění, která rozlišuje pouze vázaného pojišťovacího zprostředkovatele a „ty ostatní“. Tato kategorizace provedená zákonem o pojišťovacích

¹¹ § 21 odstavec 6 zákona č. 38/2004Sb.

zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí však s výše uvedenou směrnicí není v rozporu. Směrnice o zprostředkování pojištění zůstává na úrovni základních přístupů ke zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví a ponechává členským státům „volnou ruku“ při její konkretizaci.¹²

2.4.1 Vázaný pojišťovací zprostředkovatel

Úprava tohoto typu pojišťovacího zprostředkovatele je obsažena v § 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Z důvodové zprávy k zákonu vyplývá, že předpokladem pro provozování zprostředkovatelské činnosti je registrace osoby provozující takovou činnost. Vázaným pojišťovacím zprostředkovatelem je tedy osoba, která je registrována jako vázaný pojišťovací zprostředkovatel. Tato osoba vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven, neinkasuje pojistné a nevyplácí plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Ve své činnosti je vázána písemnou smlouvou s pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet jedná, a jejími pokyny. V případě nabídky pojistných produktů více pojišťoven nesmí být tyto produkty vzájemně konkurenční. Za vzájemně konkurenční produkty je třeba považovat takové produkty, které by se týkaly stejného pojistného odvětví podle přílohy číslo 1. zákona o pojišťovnictví.

Vázaného pojišťovacího zprostředkovatele lze popsat jako zprostředkovatele „závislého“ na pojišťovně (pojišťovnách), s níž je ve smluvním vztahu. Pro smlouvu, na jejímž základě vzniká tento vztah, je vyžadována písemná forma. Závislost spočívá kromě faktu, že je vázán pokyny pojišťovny, též ve skutečnosti, že tento zprostředkovatel nejedná se zájemcem o pojištění svým jménem, ale naopak jménem a na účet pojišťovny. Jedná se tedy o zastoupení přímé, kdy práva a povinnosti vznikají přímo zastoupenému, tedy pojišťovně (viz. § 22 a

¹² Jana Čechová, Vladimír Příkrýl: Poznámky k implementaci směrnice o makléřích a zprostředkovatelích v Evropě, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str.6

násl. občanského zákoníku¹³). V tom se jeho postavení přibližuje postavení podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele podle § 6 zákona. Rozdíl spočívá v tom, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel jedná jménem a na účet pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře, s nímž má uzavřenou písemnou smlouvu.

Pojišťovna, jejíž pojistný produkt vázaný pojišťovací zprostředkovatel nabízí, odpovídá za škodu jím způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Pojišťovna za škodu odpovídá, přestože § 21 odst. 3 stanoví, že pojišťovací zprostředkovatel „odpovídá za škodu způsobenou při provozování své činnosti“. K tomuto ustanovení je § 5 ve vztahu speciality - podle zásady „lex specialis derogat generali“ má jeho užití tedy přednost před užitím obecného ustanovení § 21. Z hlediska pojišťovny se jedná o objektivní odpovědnost, tedy odpovědnost bez ohledu na zavinění (ať už zavinění pojišťovny nebo zavinění zprostředkovatele). Liberačním důvodem je zde obecný liberační důvod obsažený v § 21 odst. 3. Je jím skutečnost, že vzniku škody nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které bylo možné požadovat.

Z důvodu přesunutí odpovědnosti za vzniklou škodu na pojišťovnu není vázaný pojišťovací zprostředkovatel povinen mít sjednané pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Ochrana jeho klienta je dostatečně zabezpečena odpovědností pojišťovny, se kterou má vázaný pojišťovací zprostředkovatel uzavřenou smlouvu a jejímž jménem a na jejíž účet jedná. V případném soudním sporu, který by se týkal nároku na náhradu škody vzniklé činností vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, by pasivně legitimovanou byla pojišťovna, jejímž jménem a na jejíž účet vázaný pojišťovací zprostředkovatel jednal, a nikoliv samotný pojišťovací zprostředkovatel - byť by porušením povinností zavinil vznik škody on sám. Podle platné úpravy se pojišťovna nemůže předem platně vzdát práva následného regresu (postihu) na úhradu toho, co jako

¹³ Zákon č. 40/1964Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

odpovědný subjekt byla povinna plnit poškozenému za vázaného pojišťovacího zprostředkovatele.

S ohledem na znění § 6 odst. 1 vázaný pojišťovací zprostředkovatel nemůže mít svého podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele. Z logiky věci vyplývá (i když to není v zákoně stanoveno výslovně), že vázaný pojišťovací zprostředkovatel je odměňován pojišťovnou, nikoliv klientem.

Zvláštní typ vázaného pojišťovacího zprostředkovatele je upraven v odstavci 3. Je to osoba, která vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví za podmínek podle odstavce 1, pokud je v rámci této činnosti nabízeno pojištění, které je pouze doplňkovou službou pojišťovacím zprostředkovatelem dodávaného zboží nebo poskytované služby. Tato osoba tedy musí také splňovat všechny podmínky stanovené pro tento druh pojišťovacího zprostředkovatele včetně registrace. Jedinou výjimkou by byla situace, pokud by činnost této osoby splňovala zároveň všechny podmínky stanovené v § 2 písm. c) zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pak by se jednalo o činnost vůbec z působnosti zákona vyloučenou.

Jak už bylo řečeno, vázaný pojišťovací zprostředkovatel není ze zákona oprávněn inkasovat pojistné ani vyplácet plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Pokud by však k tomu došlo, pak by patrně nastoupily účinky § 28 odst. 1, tzn. že pojistné přijaté vázaným pojišťovacím zprostředkovatelem od pojistníka by bylo třeba považovat za uhrazené. Případné sankční důsledky z důvodu porušení zákona vázaným pojišťovacím zprostředkovatelem tím nejsou vyloučeny.

Vázaný pojišťovací zprostředkovatel musí splňovat podmínky důvěryhodnosti a podmínky stanovené zákonem pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Tyto dvě podmínky musí vázaný pojišťovací zprostředkovatel splňovat po celou dobu výkonu své činnosti. Odbornou způsobilostí se podle § 18 odst. 1 rozumí získání všeobecných a odborných znalostí nezbytných pro výkon jeho činnosti.

Žadatel o zápis do registru, který hodlá být registrován jako vázaný pojišťovací zprostředkovatel, je povinen podat písemnou žádost

o zápis do registru, v níž uvede stanovené údaje a připojí k ní požadované přílohy. S účinností od 1.dubna 2006 se žádost podává České národní bance, která o ní též rozhoduje. Podání žádosti podléhá správnímu poplatku ve výši 2.000,- Kč. O tom, že byl proveden zápis, vydá banka osvědčení. Náležitosti osvědčení stanoví vyhláška číslo 582/2004 Sb. Vzor osvědčení o zápisu do registru je pak uveden v přílohách č. 1 (pro fyzické osoby) a č. 2 (pro právnické osoby) této vyhlášky. Podle § 27 odst. 4 zákona se v řízení ve věcech upravených zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí postupuje podle správního řádu (tedy podle zákona číslo 500/2004 Sb.), pokud zákon nestanoví jinak.

Je třeba doplnit, že vázaný pojišťovací zprostředkovatel může zahájit svou činnost až v okamžiku, kdy má s pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet bude jednat, uzavřenou písemnou smlouvu. Bez této smlouvy nemůže tento zprostředkovatel vyvíjet svoji činnost v souladu s podmínkami stanovenými zákonem. Vedle registrace provedené Českou národní bankou se tedy jedná o další podmínku zahájení činnosti tohoto zprostředkovatele.

2.4.2 Podřízený pojišťovací zprostředkovatel

Úprava tohoto typu pojišťovacího zprostředkovatele je obsažena v § 6 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Základní vymezení jeho postavení je provedeno tak, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel spolupracuje s pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem na základě písemné smlouvy. Někteří autoři zastávají názor, že zprostředkovatelskou činnost v pojišťovníctví může vykonávat jménem a na účet pouze jednoho pojišťovacího agenta nebo pouze jednoho pojišťovacího makléře.¹⁴

¹⁴ Jiří Adolt, Petr Suchánek. Pojišťovací zprostředkovatelé. ASPI, a.s., 2005, str. 6

Ve své činnosti je vázán pokyny pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře, jehož jménem a na jehož účet jedná. Samozřejmě je vázán též zněním smlouvy, kterou má s agentem nebo makléřem uzavřenou. Pro tuto smlouvu je stanovena obligatorní písemná forma.

Sám nemůže svým jménem spolupracovat s pojišťovnou, nemůže s ní mít svým jménem uzavřenu smlouvu o vykonávání zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel není oprávněn inkasovat pojistné ani vyplácet plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. To komplikuje sjednávání některých pojištění, např. cestovního pojištění a pojištění léčebných výloh v zahraničí. U mnoha pojišťoven je uzavření pojistné smlouvy na toto pojištění vázáno na současné zaplacení pojistného. Důvodem toho je nízká výše pojistného a krátkodobost sjednaného pojištění. Náklady na vymáhání takového pojistného, v případě že by pojistník nezaplatil, by byly neadekvátní vzhledem k výši vymáhaného pojistného a ve svém důsledku a souhrnu pro pojišťovny neúnosné. Z tohoto důvodu nemohou pojišťovací agenti a pojišťovací makléři, kteří nemají zaměstnance, ale používají ke svému podnikání pouze činnosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů (a takových je většina), uvedená pojištění sjednávat.¹⁵

Podmínkou provozování činnosti v pojišťovnictví je zápis do registru pojišťovacích zprostředkovatelů vedeného Českou národní bankou v postavení podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele. Platí zde obecné pravidlo, že pojišťovací zprostředkovatel může provozovat zprostředkovatelskou činnost pouze v tom postavení, v jakém byl registrován. Pokud by podřízený pojišťovací zprostředkovatel vykonával v rozporu se zápisem do registru např. činnost pojišťovacího agenta, vystavoval by se nebezpečí uložení příslušných sankcí.

Při řízení o registraci vedeném Českou národní bankou dochází k přezkumu, zda žadatel splňuje podmínky důvěryhodnosti stanovené zákonem a podmínky stanovené pro základní kvalifikační stupeň

¹⁵ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistný obzor* 11/2005, ročník 82, str. 4 a 5

odborné způsobilosti. Ohledně podmínky odborné způsobilosti podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele však v praxi mohou vzniknout (a též i vznikají) určité nejasnosti. Přestože zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí ve svém ustanovení § 6 odst. 2 stanoví výslovně pro podřízené pojišťovací zprostředkovatele požadavek základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti, vyskytují se též názory, že pokud nabízejí vzájemně konkurenční pojistné produkty více různých pojišťoven (což bývá v praxi obvyklé, neboť pojišťovací agenti, s nimiž podřízení pojišťovací zprostředkovatelé spolupracují, mají takové produkty v nabídce), mají splňovat podmínku dosažení středního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti.¹⁶

Stejně jako vázaný pojišťovací zprostředkovatel, ani podřízený pojišťovací zprostředkovatel nemůže mít svého podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele.

Podřízený pojišťovací zprostředkovatel sám neodpovídá za škodu způsobenou třetím osobám svou činností. Odpovědnost za tuto škodu je ze zákona přesunuta na pojišťovacího agenta (respektive pojišťovnu, jejímž jménem pojišťovací agent jedná) nebo na pojišťovacího makléře, jehož jménem a na jehož účet podřízený pojišťovací zprostředkovatel jedná. Z tohoto důvodu nemá podřízený pojišťovací agent povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Ochrana jeho klienta je dostatečně zabezpečena odpovědností pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře, se kterým má podřízený pojišťovací zprostředkovatel uzavřenou smlouvu a jehož jménem a na jehož účet jedná. V případném soudním sporu, který by se týkal nároku na náhradu škody vzniklé činností podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, by pasivně legitimovaným byl pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř, jehož jménem a na jehož účet podřízený pojišťovací zprostředkovatel jednal, a nikoliv samotný podřízený pojišťovací zprostředkovatel - byť by porušením povinností zavinil vznik škody on sám. Podle platné úpravy

¹⁶ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistný obzor* 11/2005, ročník 82, str. 4 a 5

se pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř nemůže předem platně vzdát práva následného regresu (postihu) na úhradu toho, co jako odpovědný subjekt byl povinen plnit poškozenému za podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele.

Přestože to vyplývá z povahy jeho činnosti, zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí obsahuje ještě výslovné ustanovení o tom, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel je odměňován pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem, jehož jménem a na jehož účet jedná.

2.4.3 Výhradní pojišťovací agent

Tento typ pojišťovacího zprostředkovatele byl do zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí zaveden až při jeho novelizaci provedené zákonem č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad kapitálovým trhem, s účinností od 1.dubna 2006. Do tohoto dne byla úprava podobného institutu obsažena v původním znění ustanovení § 7 odst. 3 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Nejednalo se o zvláštní typ pojišťovacího zprostředkovatele, ale pouze o jakýsi „podtyp“ pojišťovacího agenta. I tento „podtyp“ byl však prováděcí vyhláškou k zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí (č. 582/2004 Sb.) nazván „výhradním pojišťovacím agentem“ - viz. § 2 odst. 2 písm. b/ bod 3. citované vyhlášky.

Na tohoto pojišťovacího zprostředkovatele byla použitelná právní úprava vázaného pojišťovacího zprostředkovatele obdobně (tedy především ustanovení § 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí a dále úprava obsažená ve zvláštních právních předpisech – např. v zákoně č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

Úprava podmínek podnikání původního „výhradního pojišťovacího agenta“ byla velmi nepřehledná. Úprava tohoto „speciálního“ pojišťovacího zprostředkovatele se v zákoně objevila na základě připomínek pojišťoven v rámci legislativního procesu týkajícího se zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pojišťovny totiž požadovaly (s odkazem na Směrnici o zprostředkování pojištění, která k jejich požadavku stanoví předpoklady), aby v zákoně byla upravena kategorie pojišťovacího zprostředkovatele, který bude výrazně „vázan“ na pojišťovnu, pojišťovna bude jeho činnost „zastřešovat“, pojišťovací zprostředkovatel nebude muset mít „navenek“ tolik povinností, ovšem zároveň bude oprávněn - na rozdíl od vázaného pojišťovacího zprostředkovatele - inkasovat od klientů pojistné. K naplnění tohoto požadavku pojišťoven nakonec došlo právě prostřednictvím § 7 odst. 3 zákona, v němž bylo využito úvodního ustanovení č. 10 Směrnice o zprostředkování pojištění.¹⁷

Na rozdíl od vázaného pojišťovacího zprostředkovatele mu bylo ze zákona umožněno vybírat pojistné. Nebylo mu však umožněno vyplácet plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv.

Výše zmíněná novela zrušila ustanovení § 7 odst. 3 a přinesla do zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí úplně nový § 6a. V něm je upraven nový typ pojišťovacího zprostředkovatele, který byl nazván výhradní pojišťovací agent. Tento pojišťovací zprostředkovatel vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě písemné smlouvy jménem a na účet jedné pojišťovny. Je-li tento agent současně registrován jako vázaný pojišťovací zprostředkovatel, podřízený pojišťovací zprostředkovatel, pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř může zprostředkovávat uzavírání pojistných smluv spadajících do pojistných odvětví, která jsou předmětem smlouvy s pojišťovnou, pouze jako výhradní pojišťovací agent.

¹⁷ Jiří Adolt, Petr Suchánek. Pojišťovací zprostředkovatelé. ASPI, a.s., 2005, str.127

Výhradním pojišťovacím agentem je osoba, která je jako výhradní pojišťovací agent zapsána do registru vedeného Českou národní bankou. Tato osoba musí splňovat podmínky důvěryhodnosti a podmínky stanovené zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Stejně jako podle předchozí právní úpravy § 7 odst. 3 i podle nového ustanovení § 6a se na činnost výhradního pojišťovacího agenta vztahuje obdobně úprava týkající se vázaného pojišťovacího zprostředkovatele stanovená v § 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí a ve zvláštních právních předpisech.

S ohledem na znění § 6 odst. 1 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí nemůže mít výhradní pojišťovací agent svého podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele. Podle názoru JUDr. Evy Volfové z pojišťovny Kooperativa tento fakt působí problémy. Pojišťovací zprostředkovatelé, kteří mají tzv. síť (třeba jen velmi malé, např. jen trojčlenné) se musejí registrovat v postavení pojišťovacích agentů, i když mají výhradní smluvní vztah pouze s jednou pojišťovnou. V důsledku toho musejí pro registraci splnit vše, co zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí pro toto postavení vyžaduje. Jedná se o podmínku středního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti u zprostředkovatele – fyzické osoby, ustanovení odpovědného zástupce v případě právnické osoby, který též musí dosáhnout střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti, a vyšší správní poplatek za registraci. Tito pojišťovací zprostředkovatelé přitom analýzu samozřejmě nedělají, protože nenabízejí vzájemně konkurenční produkty různých pojišťoven.¹⁸

Výhradní pojišťovací agent je závislý na pojišťovně. Jeho postavení je odvislé především od obsahu smlouvy, kterou má uzavřenou s pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet jedná. Ve své

¹⁸ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str. 4 a

činnosti je vázán dokonce i vnitřními předpisy takové pojišťovny. Touto pojišťovnou je i odměňován. Pokud tak bylo dohodnuto ve smlouvě, je oprávněn zprostředkovávat plnění z pojistných smluv nebo vybírat pojistné. Možnost zmocnit ve smlouvě výhradního pojišťovacího agenta k vyplácení plnění z pojistných smluv je novinkou oproti úpravě obsažené v § 7 odst. 3 ve znění účinném do 31.3.2006.

V případě, že byl výhradní pojišťovací agent zmocněn pojišťovnou k vybírání pojistného od pojistníka či k zprostředkovávání pojistného plnění, je povinen dodržovat jednu ze dvou alternativně stanovených povinností. Tyto povinnosti stanoví ustanovení § 6a odst. 5. První z těchto povinností je udržovat trvale likvidní finanční jistinu ve výši 4% z ročního objemu jím inkasovaného pojistného, nejméně však ve výši 15.000 euro.

Druhou alternativní povinností je používat pro převody pojistného a pojistného plnění výhradně zvlášť k tomu zřízené a od vlastního hospodaření oddělené bankovní účty. Takovým bankovním účtem může být i bankovní účet pojišťovny, pokud je z něj patrné, který výhradní pojišťovací agent a jakou částku pojistného na tento bankovní účet vložil.

Pojišťovna, jejíž pojistný produkt výhradní pojišťovací agent nabízí, odpovídá za škodu jím způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Pojišťovna za škodu odpovídá, přestože § 21 odst. 3 stanoví, že pojišťovací zprostředkovatel „odpovídá za škodu způsobenou při provozování své činnosti“. K tomuto ustanovení je § 6a ve vztahu speciality - podle zásady „lex specialis derogat generali“ má jeho užití tedy přednost před užitím obecného ustanovení § 21. Z hlediska pojišťovny se jedná o objektivní odpovědnost, tedy odpovědnost bez ohledu na zavinění (ať už zavinění pojišťovny nebo zavinění zprostředkovatele). Liberačním důvodem je zde obecný liberační důvod obsažený v § 21 odst. 3. Je jím skutečnost, že vzniku škody nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které bylo možné požadovat.

Z důvodu přesunutí odpovědnosti za vzniklou škodu na pojišťovnu není výhradní pojišťovací agent povinen mít sjednané pojištění

odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Ochrana jeho klienta je dostatečně zabezpečena odpovědností pojišťovny, se kterou má vázaný pojišťovací zprostředkovatel uzavřenou smlouvu a jejímž jménem a na jejíž účet jedná.

V případném soudním sporu, který by se týkal nároku na náhradu škody vzniklé činností vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, by pasivně legitimovanou byla pojišťovna, jejímž jménem a na jejíž účet výhradní pojišťovací agent jednal, a nikoliv samotný pojišťovací zprostředkovatel - byť by porušením povinností zavinil vznik škody on sám. Podle platné úpravy se pojišťovna nemůže předem platně vzdát práva následného regresu (postihu) na úhradu toho, co jako odpovědný subjekt byla povinna plnit poškozenému za výhradního pojišťovacího agenta.

Aby výhradní pojišťovací agent zahájil svou činnost v souladu s ustanoveními zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, je třeba, aby byl nejenom zapsán do registru pojišťovacích zprostředkovatelů vedeného Českou národní bankou, ale zároveň aby začal provozovat činnost až v okamžiku, kdy bude mít s pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet bude jednat, uzavřenu písemnou smlouvu, která upravuje jeho povinnosti vůči této pojišťovně při výkonu zprostředkovatelské činnosti, pokud již tuto smlouvu neměl uzavřenu před jeho zápisem do registru.¹⁹

Pokud by výhradní pojišťovací agent zahájil zprostředkovatelskou činnost v pojišťovníctví dříve, než má uzavřenu písemnou smlouvu s pojišťovnou, dostala by se jeho činnost do rozporu s ustanoveními zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí a orgán dohledu, tedy Česká národní banka, by byl oprávněn užít některého ze sankčních nástrojů obsažených v tomto zákoně.

¹⁹ Jirí Adolt, Petr Suchánek. Pojišťovací zprostředkovatelé. ASPI, a.s., 2005, str. 163

2.4.4 Pojišťovací agent

Pojišťovací agent vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě písemné smlouvy, jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven. V případě nabídky pojistných produktů více pojišťoven mohou být tyto produkty vzájemně konkurenční.²⁰

Právní úprava postavení a činnosti pojišťovacího agenta je obsažena v ustanovení § 7 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Podle znění zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí účinného do 31.března 2006 byla v odst. 3 tohoto paragrafu obsažena též úprava tzv. výhradního pojišťovacího agenta (i když tento jeho název tehdejší právní úprava neobsahovala).

Od účinnosti novelizace zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí provedené zákonem č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, tedy od 1.dubna 2006, je tento typ pojišťovacího zprostředkovatele výslovně upraven v novém ustanovení § 6a. Platné znění ustanovení § 7 už tedy výhradního pojišťovacího agenta neupravuje a obsahuje úpravu pouze tzv. běžného, nevýhradního pojišťovacího agenta – tedy agenta, který jedná jménem a na účet více pojišťoven, není vázán pouze na jednu pojišťovnu.

Pojišťovací agent je ve své činnosti vázán vnitřními předpisy pojišťovny, jejímž jménem a na jejíž účet jedná, jakož samozřejmě i písemnou smlouvou uzavřenou s touto pojišťovnou.

Pojišťovací agent je oprávněn zprostředkovávat (vyplácet) plnění z pojistných (nikoli však zajišťovacích) smluv, bylo-li tak dohodnuto s pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet jedná.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí umožňuje, aby pojišťovací agenti inkasovali pojistné, pokud k tomu budou zmocněni pojišťovnou, s kterou mají uzavřenu smlouvu. Stejná možnost je ze zákona dána též pojišťovacím

²⁰ § 7 odstavec 1 zákona č. 38/2004 Sb.

makléřům. Jejich podřízení pojišťovací zprostředkovatelé však pojistné inkasovat nemohou. O tom, jak to komplikuje sjednávání některých pojištění, např. cestovního pojištění a pojištění léčebných výloh v zahraničí, viz. kapitolu věnovanou podřízenému pojišťovacímu zprostředkovateli.

Pokud byl pojišťovací agent zmocněn (pojišťovnou) přijímat od pojistníka pojistné nebo přijímat od pojišťovny výplaty pojistného plnění (tj. zmocněn pojišťovnou k předání pojistného plnění oprávněné osobě), je povinen splňovat jednu z alternativně stanovených podmínek. První z nich je povinnost udržovat trvale likvidní finanční jistinu ve výši 4 % z ročního objemu jím inkasovaného pojistného (nejméně však ve výši 15.000 euro). Pravidlo pro přepočítání hodnoty vyjádřené v měnové jednotce euro je stanoveno v § 27 odst. 1. Hodnota vyjádřená v této jednotce se od 31. prosince kalendářního roku přepočte na české koruny podle kurzu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou k poslednímu dni předcházejícího kalendářního měsíce října. Druhou možností je používat pro převody pojistného a pojistného plnění výhradně zvlášť k tomu zřízené a od vlastního hospodaření oddělené bankovní účty.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí výslovně stanoví, že pojišťovací agent je odměňován pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet jedná.²¹

Každý pojišťovací agent musí:

- být zapsán do Registru vedeného Českou národní bankou v postavení pojišťovacího agenta;
- provozovat zprostředkovatelskou činnost jako pojišťovací agent pouze v postavení pojišťovacího agenta;
- splňovat podmínky důvěryhodnosti stanovené zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí;
- splňovat podmínky stanovené výše uvedeným zákonem pro střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.²²

²¹ § 7 odstavec 2 zákona č. 38/2004 Sb.

²² Jiří Adolt, Petr Suchánek. Pojišťovací zprostředkovatelé. ASPI, a.s., 2005, str. 8 a 9

2.4.5 Pojišťovací makléř

Právní úprava tohoto typu pojišťovacího zprostředkovatele je obsažena v § 8 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pojišťovací makléř je podle tohoto ustanovení ve své činnosti vázán obsahem smlouvy uzavřené se zájemcem o pojištění nebo zajištění („klient“). Tato smlouva nemusí být ze zákona uzavřena v písemné podobě, je však účelné, aby písemnou podobu měla. V závislosti na obsahu smlouvy s klientem pojišťovací makléř zpracovává komplexní analýzy pojistných rizik, návrhy pojistných nebo zajišťovacích programů, poskytuje konzultační a poradenskou činnost, provádí správu uzavřených pojistných nebo zajišťovacích smluv, sleduje lhůty k jejich revizi, spolupracuje při likvidaci pojistných událostí.

Profese pojišťovacího makléře má smysl pouze v konkurenčním prostředí pojišťoven, proto v České republice našla uplatnění až po pádu monopolu státní pojišťovny a v kontextu ekonomické transformace po roce 1989.

Postavení pojišťovacího makléře je v mnohém odlišné od postavení pojišťovacího agenta, výhradního pojišťovacího agenta a vázaného pojišťovacího zprostředkovatele. Zatímco uvedené subjekty zastupují při výkonu zprostředkovatelské činnosti příslušnou pojišťovnu, se kterou mají uzavřenou smlouvu, popř. jiného pojišťovacího zprostředkovatele v zákoně uvedeného, pojišťovací makléř je vázán při své činnosti obsahem smlouvy s klientem, může vystupovat jeho jménem a na jeho účet, mít udělenou plnou moc k podepisování pojistných smluv za klienta apod.²³ Jako pojišťovací makléř nemůže vykonávat zprostředkovatelskou činnost jménem a na účet pojišťovny.

²³ Ačkoliv komentář k zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí zmiňuje možnost, aby pojišťovací makléř podepsal pojistnou smlouvu v zastoupení klienta na základě plné moci, v praxi k tomu většinou nedochází.

Pojišťovací makléř, ačkoliv je ve smluvním vztahu s klientem, je podle odst. 4 odměňován pojišťovnou. Z logiky věci je pojišťovací makléř vázán též obsahem smlouvy uzavřené s pojišťovnou, kterou je odměňován, tzn. že musí plnit i povinnosti uložené mu ve smlouvě o odměňování a případně dalších podmínky spolupráce s pojišťovnou. Pojišťovací makléř se však může dohodnout s příslušnou pojišťovnou a pojistníkem o jiném způsobu svého odměňování. Podstatné je, aby v jednom obchodním případě nebyl odměňován ze strany klienta a zároveň ze strany pojišťovny ohledně zprostředkování pojištění za jednu a tutéž činnost.

Jak už bylo uvedeno výše, současná právní úprava umožňuje, aby jeden pojišťovací zprostředkovatel provozoval zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví ve více postaveních, musí však splňovat podmínky stanovené pro daný typ pojišťovacího zprostředkovatele, musí být v postavení konkrétního pojišťovacího zprostředkovatele zapsán do registru vedeného Českou národní bankou a v konkrétním obchodním případě vystupovat pouze jako jeden typ pojišťovacího zprostředkovatele.²⁴

Pojišťovací makléř odpovídá za škodu, kterou způsobil při provozování své činnosti. Této odpovědnosti se však může zprostit, když prokáže, že vzniku této škody nemohlo být zabráněno, ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm mohlo být požadováno. Pojišťovací makléř musí mít sjednáno pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího makléře účinné na celém území Evropského hospodářského prostoru, s limitem pojistného plnění nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1.000.000 eur na každou pojistnou událost, v případě souběhu více pojistných událostí v jednom roce nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1.500.000 eur. Takto pojištěn musí být pojišťovací makléř po celou dobu výkonu činnosti pojišťovacího makléře.²⁵

²⁴ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. str. 84

²⁵ § 8 odst. 5 zákona č. 38/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Pojišťovací makléř je oprávněn přijímat od pojistníka pojistné, zejména byl-li k tomu zmocněn pojišťovnou, s níž jeho klient (pojistník) uzavírá pojistnou smlouvu.

Zároveň je pojišťovací makléř též oprávněn zprostředkovávat pojistné plnění z pojišťovacích i zajišťovacích smluv (tzn. přijímat od pojišťovny výplaty pojistného plnění a dále je předávat oprávněným osobám), byl-li k tomu zmocněn svým klientem, pojištěným nebo oprávněnou osobou, případně pojišťovnou povinnou poskytnout pojistné plnění.

Pokud byl pojišťovnou zmocněn přijímat od pojistníka pojistné nebo klientem (případně pojištěným) přijímat od pojišťovny výplaty pojistného plnění za účelem jejich předání oprávněné osobě, musí buď udržovat trvale likvidní finanční jistinu ve výši 4% z ročního objemu jím inkasovaného pojistného (nejméně však ve výši odpovídající hodnotě 15.000 euro) nebo používat pro převody pojistného a pojistného plnění výhradně zvlášť k tomu zřízené a od vlastního hospodaření oddělené bankovní účty. Pro přepočty eur na české koruny obsahuje zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí vlastní pravidlo v ustanovení § 27 odst. 1 – jejich hodnota se od 31. prosince kalendářního roku přepočte na české koruny podle kurzu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou k poslednímu dni předcházejícího kalendářního měsíce října.

Už ze samotného principu činnosti a postavení pojišťovacího makléře je zřejmé, že jím nabízené pojistné produkty mohou (musí) být od více pojišťoven a mohou (musí) být navzájem konkurenční.²⁶

Kromě povinností pojišťovacího makléře obsažených v platné právní úpravě je možné ještě mluvit o povinnostech v obecné rovině. Zmiňuje se o nich např. Ivica Chačaturianová ve svém článku v Pojistném obzoru.²⁷ Jednou z takových povinností je nezávislost pojišťovacího makléře.

Požadavek nezávislosti je diktován potřebou zabezpečit skutečnou nestrannost pojišťovacího makléře při poskytování poradenství ohledně

²⁶ Jiří Adolt, Petr Suchánek. Pojišťovací zprostředkovatelé. ASPI, a.s., 2005, str.11

²⁷ Chačaturianová, Ivica: Pojišťovací makléři na Slovensku, Pojistné rozpravy č. 5, ČAP, 1999

výběru smluvního partnera z řad pojišťoven pro klienta. Tato nezávislost může být ohrožena vznikem situace, kdy prostřednictvím trhu cenných papírů nebo jinými transakcemi vznikne majetkové propojení mezi pojišťovnou a pojišťovacím makléřem. Nezávislost pojišťovacímu makléři umožňuje soustředit se na důkladný a objektivní průzkum rizik a prosazování individuálních požadavků a zájmů svého klienta.

Pro pojišťovnu je navíc výhodné komunikovat s klienty prostřednictvím pojišťovacího makléře, protože v tom případě jedná se specialistou a rovnocenným partnerem, od kterého dostane kvalifikovanou analýzu rizik klienta a všechny ostatní potřebné podklady a informace. Pojišťovací makléř je pro pojišťovnu zdrojem nových obchodů a slouží též jako indikátor konkurenceschopnosti produktů a kvality služeb pojišťoven, čímž jim poskytuje cennou službu.

2.4.5.1 Sdružení pojišťovacích makléřů

Pojišťovací makléři provozující zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na území České republiky se mohou stát členy již existující Asociace českých pojišťovacích makléřů (dále jen „Asociace“). Asociace je profesním sdružením právnických osob s možností přidruženého členství i fyzických osob. Jejím posláním je ochrana společných zájmů členů a péče o spravedlivé uplatnění pojišťovacích makléřů na domácím pojistném trhu i v mezinárodním měřítku. Asociace dbá na zvyšování profesionální úrovně členů, na etické rozměry vykonávané profese a na posilování prestiže pojišťovacích makléřů.²⁸

Až do 31.prosince 2004 existovaly v České republice dvě profesní sdružení pojišťovacích makléřů. První z nich byla Asociace českých pojišťovacích makléřů (dále jen „AČPM“), s původním názvem

²⁸ internetové stránky Asociace českých pojišťovacích makléřů

Sdružení českých pojišťovacích makléřů. Byla založena v březnu 1994 z iniciativy českých kanceláří mezinárodních makléřských firem. K zakladatelům patřily i čtyři obchodní společnosti s čistě českým kapitálem. Vzhledem k přísným kritériím členství se původní počet členů v prvních letech nijak výrazně nezvyšoval. V roce 2000 přijala AČPM nové stanovy, které otevřely možnost podílet se na činnosti asociace všem registrovaným makléřům – právnickým osobám. Druhá profesní organizace pojišťovacích makléřů vznikla v roce 1999 pod názvem Sdružení nezávislých pojišťovacích makléřů, později byla přejmenována na Komoru pojišťovacích makléřů (KOPM).

Po určitou dobu existovala obě sdružení (tedy AČPM a KOPM) vedle sebe. Každé z nich vyvíjelo vlastní aktivity, které se však někdy prolínaly. Od začátku roku 2004 probíhal proces sblížování, který vyústil v dohodu o sloučení a přijetí společných nových stanov. K sloučení obou organizací došlo ke dni 1.ledna 2005 a jednotná profesní organizace přijala název Asociace českých pojišťovacích makléřů.

Hlavní poslání Asociace je spatřováno v oblastech legislativy, etiky, publicity, vzdělávání, odborných otázek profese a mezinárodních kontaktů. V oblasti legislativy je Asociace připomínkovým místem pro návrhy zákonů z oblasti pojišťovnictví. Mimo jiné se podílela na přípravě zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, prováděcí vyhlášky k němu a dokonce i samotné Směrnice o zprostředkování pojištění.²⁹ V oblasti profesní etiky byl na půdě Asociace přijat Kodex etiky pojišťovacího zprostředkovatele. Vynucovat jeho dodržování má však Asociace možnost pouze od vlastních členů.

Asociace se vyjadřuje k aktuálním problémům pojistného trhu a speciálně k záležitostem týkajícím se makléřské profese. Dále poskytuje též informace širší veřejnosti i zákaznické sféře – ať už v denním tisku, odborných periodikách i ve specializovaných publikacích. Vedle informování veřejnosti se Asociace zabývá

²⁹ internetové stránky Asociace českých pojišťovacích makléřů

zvyšováním odborné úrovně pojišťovacích makléřů. Zorganizovala množství odborných přednášek a seminářů a od roku 2001 pořádá pravidelně konference se specializovaným obsahem.

V říjnu 1998 byla AČPM (jako předchůdce Asociace) přijata za člena Evropské federace pojišťovacích zprostředkovatelů (BIPAR) a od té doby se AČPM a později nástupnická Asociace zapojuje do jejích aktivit.

Kromě toho je Asociace též členem dalších dvou mezinárodních organizací – jimiž jsou Světová federace pojišťovacích zprostředkovatelů (WFII) a Partneři zprostředkovatelů (POI). Členství v těchto mezinárodních organizacích Asociaci umožňuje využívat jejich cenných informací, zkušeností a spolupodílet se na tvorbě relevantní legislativy Evropské unie. Asociace naopak poskytuje informace o českém pojistném trhu zájemcům ze zahraničí.³⁰

2.4.5.2 Vztahy mezi pojišťovacími makléři a klienty

Český právní řád zatím neobsahuje speciální institut makléřské smlouvy nebo jí podobné smlouvy o zprostředkování pojištění. Z tohoto důvodu bývají pro smluvní vztah mezi pojišťovacím zprostředkovatelem a jeho klientem (tedy zájemcem o pojištění nebo pojistníkem) používány obecné smluvní typy upravené v obchodním, resp. občanském zákoníku. Je možné použít smlouvu o zprostředkování nebo smlouvu o obchodním zastoupení. Tyto dva smluvní typy jsou upraveny obchodním zákoníkem. Jde o tzv. relativní obchody – realizují se za podmínek stanovených v § 261 odstavec 1 a 2 obchodního zákoníku.³¹ Přitom i zde si podle § 262 obchodního zákoníku mohou smluvní strany dohodnout, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod ustanovení § 261, se řídí obchodním zákoníkem. Smlouva o zprostředkování je upravena v ustanovení § 642 až 651 obchodního zákoníku.

³⁰ internetové stránky Asociace českých pojišťovacích makléřů

³¹ zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Občanský zákoník³² obsahuje vlastní úpravu podobného smluvního typu pod názvem smlouva zprostředkovatelská. V praxi se stává, že i ve vztazích podle § 261 odstavec 1 obchodního zákoníku bývá používána zprostředkovatelská smlouva podle občanského zákoníku. Tento postup, vzhledem k ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku, nebývá považován za správný. V takovém případě by mělo být použito smlouvy o zprostředkování obchodněprávní.³³ Při uzavírání smlouvy je vždy nutno posoudit, zda se uzavírá smlouva občanskoprávní nebo obchodněprávní. Takové případy, kdy se v praxi uzavírá smlouva „smíšená“, odkazující na obě právní úpravy současně (což se dnes bohužel také děje), by se měly v praxi přestat vyskytovat. V souvislosti s uvažovanou rekodifikací soukromého práva se objevují úvahy, že de lege ferenda není nutné mít upravenou zprostředkovatelskou smlouvu jak v obchodním, tak v občanském zákoníku.

Podle základního ustanovení se smlouvou o zprostředkování zprostředkovatel zavazuje, že bude vyvíjet činnost směřující k tomu, aby zájemce měl příležitost uzavřít určitou smlouvu (zprostředkovávanou) s třetí osobou, a zájemce se zavazuje zaplatit zprostředkovateli úplatu. V oblasti zprostředkování pojištění je tato obecná úprava modifikována podle toho, s kým má pojišťovací zprostředkovatel uzavřenu smlouvu o zprostředkování. Je-li jeho spolukontrahentem zájemce o pojištění (jako je tomu v případě pojišťovacího makléře), použije se zvláštní ustanovení § 8 odst. 4 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. V tomto ustanovení je obsaženo pravidlo, že pojišťovací makléř je odměňován pojišťovnou nebo zajišťovnou, nebylo-li s příslušnou pojišťovnou a zájemcem o pojištění (pojistníkem) dohodnuto jinak.

Podstatnými částmi smlouvy jsou – kromě přesné identifikace smluvních stran a identifikace zprostředkovávané smlouvy – závazek zprostředkovatele k vyvíjení činnosti směřující k vytvoření příležitosti

³² zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³³ Marek, Karel: Smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení, Pojistné rozpravy č. 13, ČAP, 2003, str. 49 - 64

uzavření smlouvy se třetí osobou a závazek zájemce zaplatit úplatu. Z dikce textu zákona vyplývá, že jde o úplatnou smlouvu mezi zprostředkovatelem a zájemcem, která se vztahuje na jednorázové, popřípadě i opakované plnění, ale nikoliv na průběžnou činnost. Na posléze uvedený případ, tedy na průběžnou činnost, se vztahuje právní úprava smlouvy o obchodním zastoupení. Vzhledem k dispozitivní právní úpravě § 643 až 651 je možno u smlouvy o zprostředkování povinnosti zprostředkovatele dohodnout různým způsobem. Přesné vymezení předmětu zprostředkování je rozhodující. Zprostředkovatel totiž v konkrétním případě může zprostředkovat „pouze“ obstarání „příležitosti“ k uzavření smlouvy. Zprostředkovatel se přitom zavazuje „vyvíjet činnost“. Pokud se takto chová a zprostředkovávaná smlouva přesto není uzavřena, nedošlo tím k porušení smlouvy o zprostředkování.³⁴

Smlouvou o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv (dále jen „obchody“) nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet.³⁵ Nově může být tedy činnost obchodního zástupce i kontraktační. Smlouva o obchodním zastoupení musí mít písemnou formu. Oproti smlouvě o zprostředkování jde o činnost, která bývá charakterizována jako soustavnější, resp. průběžná. Na základě smlouvy o obchodním zastoupení je díky principu soustavnosti spolupráce vytvářen mezi obchodním zástupcem a zastoupeným trvalý vztah, ne však pracovní poměr.³⁶

Při nevýhradním zastoupení může zastoupený pro zprostředkování a realizaci obchodů ve stanovené územní oblasti používat dalších obchodních zástupců a uzavírat obchody bez zprostředkování (přímé obchody), naproti tomu obchodní zástupce je oprávněn

³⁴ Marek, Karel: Smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení, Pojistné rozpravy č. 13, ČAP, 2003, str. 49 - 64

³⁵ § 652 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

³⁶ Stanislav Gluč, František Řezáč, Jindřiška Šedová: Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojišťný trh České republiky, Právo a podnikání 2/2004, Orac, str. 6

zprostředkovávat obchody i pro jiné osoby než pro zastoupeného a dále uzavírat obchody na vlastní účet (samostatná obchodní činnost).

Při výhradním obchodním zastoupení je zastoupený vázán nepoužívat v daném teritoriu a pro předmětný druh obchodu jiného obchodního zástupce. Tím je dána obchodnímu zástupci povinnost zprostředkovávat a sjednávat obchody a provádění služeb pouze pro zastoupeného a neuzavírat obchody a neposkytovat služby, jichž se výhradní zastoupení týká, na vlastní účet. Tímto principem však není dotčeno právo zastoupeného uzavírat na teritoriu, kterého se výhradní zastoupení týká, přímé obchody na vlastní účet.

U obchodního zastoupení nejde vždy o zastoupení v právním slova smyslu (jednání zástupce jménem zastoupeného). Předmětem může být vyhledávání zájemců o uzavření obchodů. Pro případ právních úkonů platí ustanovení o smlouvě mandátní.³⁷

2.4.6 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika

Tento typ pojišťovacího zprostředkovatele je upraven v ustanovení § 9 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Tento pojišťovací zprostředkovatel může na území České republiky provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat v domovském členském státě, a to po splnění informačních povinností podle § 14 odst. 3 až 5.

Zahraničním pojišťovacím zprostředkovatelem je pojišťovací zprostředkovatel, který má bydliště nebo sídlo na území jiného státu, než je Česká republika. Z textace zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí je možné rozlišit dvě kategorie zahraničního pojišťovacího zprostředkovatele, a to:

³⁷ Marek, Karel: Smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení, Pojistné rozpravy č. 13, ČAP, 2003, str. 49 - 64

- pojišťovacího zprostředkovatele s domovským členským státem jiným, než je Česká republika (§ 4 odst. 1 písm. e), § 9, 14 odst. 3 až 5),
- pojišťovacího zprostředkovatele z třetího státu (§ 13 odst. 1 a odst. 7).

Členským státem je v této souvislosti třeba rozumět na základě ustanovení § 3 písm. e) zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí členský stát Evropské unie nebo jiný členský stát tvořící Evropský hospodářský prostor (tedy Island, Lichtenštejnsko a Norsko). Pojišťovacím zprostředkovatelem z třetího státu zákon rozumí fyzickou osobu, která má bydliště, nebo právnickou osobu, která má sídlo, v jiném než členském státě (§ 3 písm. i), bod 2 část věty od středníku).³⁸

Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, může zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví provozovat na území České republiky na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby.

Pojem zřizovat pobočky je chápán jako každá trvalá přítomnost (usazení se) pojišťovacího zprostředkovatele z členského státu na území jiného členského státu, než je členský stát, ve kterém má tento pojišťovací zprostředkovatel bydliště nebo sídlo.

Svoboda dočasně poskytovat služby znamená právo pojišťovacího zprostředkovatele s bydlištěm nebo sídlem v členském státě dočasně provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na území jiného členského státu, než ve kterém má pojišťovací zprostředkovatel své bydliště nebo sídlo, a to v rozsahu povolení uděleného příslušným úřadem země jeho bydliště nebo sídla, jestliže tato činnost nemá charakter trvalé přítomnosti na území tohoto jiného členského státu.

Pojišťovací zprostředkovatelé s bydlištěm nebo sídlem v členských zemích Evropského hospodářského prostoru mají komunitárním právem

³⁸ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. str. 89

zaručenou možnost využít práv zaručených Smlouvou ES o svobodném zakládání podniků a o volném pohybu služeb. To znamená, že zprostředkovatelé pojištění mohou působit volně všude ve Společenství stejně jako pojistitelé, což zabezpečuje náležité fungování jednotného pojistného trhu. Na základě registrace v členské zemi svého bydliště nebo sídla mohou tito pojišťovací zprostředkovatelé působit v jiných členských státech na základě principů volného zřizování podniků a volného poskytování služeb, jestliže mezi příslušnými úřady proběhne přiměřené oznamovací řízení (upravené v ustanovení § 14).³⁹

Ustanovení § 14 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí obsahuje úpravu zahájení činnosti pojišťovacího zprostředkovatele na území hostitelského členského státu. Uvedené ustanovení vychází z doporučené úpravy stanovené ve Směrnici o zprostředkování pojištění. Stanoví podmínky výkonu zprostředkovatelské činnosti pro pojišťovacího zprostředkovatele na území hostitelského členského státu. Konkrétně se jedná o tuzemského pojišťovacího zprostředkovatele, který bude zprostředkovávat pojištění na území jiného členského státu, než je Česká republika, a o pojišťovacího zprostředkovatele s domovským členským státem jiným než Česká republika, který bude zprostředkovávat pojištění na území České republiky.

Hostitelským členským státem je míněn členský stát, ve kterém pojišťovací zprostředkovatel provozuje svoji zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby (§ 3 písm. g) zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí).

Domovským členským státem je míněn členský stát, ve kterém má pojišťovací zprostředkovatel jako fyzická osoba svoje bydliště a ve kterém vykonává svoji obchodní činnost nebo ve kterém má pojišťovací zprostředkovatel jako právnická osoba své registrované nebo není-li registrace vyžadována, pak svoje statutární sídlo (§ 3 písm. f) zákona o

³⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí).⁴⁰

Do registru zprostředkovatelů pojištění vedeného Českou národní bankou byla zavedena „zvláštní kolonka“, ve které se uvádějí pojišťovací zprostředkovatelé registrovaní v jiných členských státech, kteří splnili svou notifikační povinnost vůči České republice. Důvodem této někdy kritizované notifikační povinnosti⁴¹ je ochrana spotřebitele zprostředkovatelských služeb v pojišťovnictví. Je třeba, aby bylo českému občanu umožněno ověřit si, že jej neoslovuje podvodník, přímo v jeho domácím registru. Z důvodů jazykové bariéry není možné odkázat jej pouze na informace ze zdrojů v členském státu sídla nebo místa bydliště pojišťovacího zprostředkovatele, jehož zprostředkování využívá a který vykonává svou činnost na území České republiky formou přeshraničního obchodu.⁴²

2.4.7 Pojišťovací zprostředkovatel ze třetího státu

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí neobsahuje samostatné ustanovení, které by upravovalo práva a povinnosti pojišťovacího zprostředkovatele ze třetího státu. Takovým pojišťovacím zprostředkovatelem je zprostředkovatel, který má coby fyzická osoba bydliště (nebo coby právnická osoba sídlo) v jiném než členském státě a na území České republiky provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví prostřednictvím podniku nebo organizační složky podniku umístěné na území České republiky.

Takový zprostředkovatel musí být zapsán jako pojišťovací zprostředkovatel v registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí vedeném Českou národní

⁴⁰ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. str. 114 a 115

⁴¹ Krausse, Harald: Implementace směrnice o makléřích a finančních zprostředkovatelích v dalších evropských státech, Versicherungs Rundschau, 7/8-2005

⁴² Jana Čechová, Vladimír Příkryl: Poznámky k implementaci směrnice o makléřích a zprostředkovatelích v Evropě, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str.6

bankou a to v postavení vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, pojišťovacího agenta, výhradního pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře.

Zákonné vymezení postavení a činností výše uvedených typů pojišťovacích zprostředkovatelů se vztahuje též na postavení a činnosti pojišťovacího zprostředkovatele ze třetího státu v závislosti na tom, v postavení jakého typu pojišťovacího zprostředkovatele byl zapsán do registru pojišťovacích zprostředkovatelů. V tomto ohledu se vlastně o zvláštní typ pojišťovacího zprostředkovatele nejedná.⁴³

2.5 Samostatný likvidátor pojistných událostí

Podmínky a rozsah činnosti samostatného likvidátora pojistných událostí jsou upraveny v § 10 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Jak již napovídá název tohoto právního předpisu, nejedná se v případě samostatného likvidátora pojistných událostí o pojišťovacího zprostředkovatele. Samostatným likvidátorem pojistných událostí je fyzická nebo právnická osoba, která uzavřela s pojišťovnou smlouvu, na jejímž základě provádí jménem pojišťovny a na její účet šetření nutné ke zjištění povinnosti této pojišťovny plnit z jí uzavřených pojistných smluv a ke zjištění rozsahu této povinnosti.⁴⁴

Pro postavení samostatného likvidátora pojistných událostí je charakteristická smluvní vazba na konkrétní pojišťovnu. Smlouva likvidátora touto s pojišťovnou obsahuje vždy:

- a) vymezení pojistných událostí, kterých se smlouva týká, a to ve vztahu k pojistným odvětvím podle zvláštního právního předpisu⁴⁵,
- b) vymezení rozsahu dohodnutých činností,

⁴³ Jiří Adolt, Petr Suchánek. Pojišťovací zprostředkovatelé. ASPI, a.s., 2005, str.15

⁴⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

⁴⁵ Příloha č. 1 k zákonu o pojišťovnictví

c) vymezení pravomocí smluvních stran při likvidaci pojistných událostí včetně možnosti využití při likvidaci pojistných událostí i součinnosti dalších osob a podmínek této součinnosti.

Na rozdíl od charakteristiky postavení a předpokladů pro činnost pojišťovacích zprostředkovatelů neupravuje činnost a postavení samostatných likvidátorů pojistných událostí žádná komunitární směrnice, přestože je v tomto teritoriu časté využívání podobné profese, či zvláštních expertů, kteří mohou stát na straně pojistitele (tedy pojišťovny), či ostatních účastníků pojištění.⁴⁶

Samostatný likvidátor pojistných událostí musí být zapsán do registru vedeného Českou národní bankou, splňovat podmínky důvěryhodnosti a podmínky stanovené zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Samostatný likvidátor pojistných událostí musí být pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem své činnosti s limitem pojistného plnění nejméně 500.000 euro na každou pojistnou událost, v případě souběhu více pojistných událostí v jednom roce nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1.000.000 euro. V tomto rozsahu má povinnost být pojištěn po celou dobu výkonu své činnosti.

2.6 Podmínky činnosti pojišťovacího zprostředkovatele

2.6.1 Zápis do registru

Základní podmínkou pro provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovníctví je zápis fyzické nebo právnické osoby, která hodlá tuto činnost provozovat do registru vedeného Českou národní bankou.⁴⁷

⁴⁶ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. str. 91

⁴⁷ Do 31.3.2006 byl tento registr veden Ministerstvem financí ČR

Registrace se provádí na základě podání písemné žádosti a je zpoplatněna. O zápisu do registru vydá Česká národní banka registrované osobě osvědčení, které musí obsahovat identifikační údaje, číslo, pod kterým byla osoba registrována, označení registru a uvedení adresy, kde lze ověřit její zápis do registru. Náležitosti osvědčení o zápisu do registru stanoví Česká národní banka vyhláškou.

Zápis pojišťovacího zprostředkovatele se sídlem nebo bydlištěm na území České republiky do registru opravňuje tuto osobu za podmínek stanovených v § 14 odst. 1 a 2 k provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví na území všech členských států Evropského hospodářského prostoru.⁴⁸

Před provedením zápisu do registru Česká národní banka zjišťuje, zda jsou splněny podmínky stanovené zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí pro zápis žadatele do registru. Mezi tyto podmínky patří:

- důvěryhodnost (trestněprávní bezúhonnost a podnikatelská důvěryhodnost),
- odborná způsobilost (podle kvalifikačních stupňů),
- pojištění odpovědnosti nebo záruka pojišťovny,
- oddělený účet nebo finanční jistina v případě výběru pojistného nebo přenosu pojistného plnění.

2.6.2 Důvěryhodnost

Podmínka důvěryhodnosti je upravena v §§ 19 a 20 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí zvlášť pro fyzické osoby (§ 19) a zvlášť pro právnické osoby (§ 20). Vedle pojmu důvěryhodnost používá zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí též pojmu

⁴⁸ § 16 odst. 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

bezúhonnost. Pojem bezúhonnost podřazuje pojmu důvěryhodnost tak, že je v něm obsažen.⁴⁹

Podmínku důvěryhodnosti ve smyslu zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí splňuje fyzická osoba, která je plně způsobilá k právním úkonům, je trestně bezúhonná a podnikatelsky důvěryhodná.

Podnikatelská bezúhonnost žadatele o zápis do registru spočívá ve skutečnosti, že na jeho majetek nebo na majetek právnické osoby, jejíhož orgánu byl žadatel v posledních 5-ti letech před podáním žádosti členem, nebyl prohlášen konkurs (nebo nebyl návrh na prohlášení konkursu zamítnut pro nedostatek majetku) a zároveň tomuto žadateli nebylo odejmuto povolení k provozování činnosti pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí. Ustanovení § 19 odst. 2 obsahuje výjimečné situace, kdy se osoba považuje za důvěryhodnou i v případě prohlášení konkursu.

Právnická osoba se podle § 20 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí považuje za důvěryhodnou, pokud:

- splňují podmínky důvěryhodnosti fyzické osoby všichni členové jejího statutárního a dozorčího orgánu,
- jí nebylo odejmuto povolení k provozování činnosti pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí pro porušení stanovených podmínek,
- na její majetek nebyl prohlášen konkurs.

Stejně jako v případě § 19 věnovaného důvěryhodnosti fyzických osob, i v případě § 20 věnovaného důvěryhodnosti právnických osob jsou v jeho 2.odstavci obsaženy výjimky z pravidla o konkursu.

⁴⁹ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. str. 147

2.6.3 Odborná způsobilost

Pojišťovací zprostředkovatel, samostatný likvidátor pojistných událostí a odpovědný zástupce jsou povinni prokázat České národní bance svou odbornou způsobilost, kterou se rozumí získání všeobecných a odborných znalostí nezbytných pro výkon jejich činnosti. Požadavek odborné způsobilosti se nevztahuje na pojišťovací zprostředkovatele s domovským členským státem jiným, než je Česká republika.

Všeobecné znalosti se prokazují dokladem o dokončení střední školy. Odborné znalosti se prokazují dokladem o absolvování odborného studia na střední nebo vysoké škole nebo složením odborné zkoušky.

Za odborné studium je považováno středoškolské nebo vysokoškolské studium, zaměřené na problematiku pojišťovnictví, finančních služeb a s tím souvisejících oblastí.

Odbornou praxí se pro účely odborné způsobilosti rozumí činnost v pojišťovně nebo zajišťovně související s uzavíráním pojistných smluv nebo v oblasti zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví.⁵⁰

Jednotlivé stupně odborné způsobilosti jsou upraveny v § 18 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

Pojišťovací zprostředkovatel na úrovni základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti (tedy vázaný pojišťovací zprostředkovatel, podřízený pojišťovací zprostředkovatel a výhradní pojišťovací agent) musí prokázat všeobecné znalosti, znalosti v rozsahu odborného minima stanoveného pro základní stupeň odborné způsobilosti, znalosti pojistných produktů, jejichž zprostředkování nabízí, a schopnost řádně tyto produkty klientovi vysvětlit.

Osoba, která žádá o svůj zápis do registru v postavení samostatného likvidátora pojistných událostí, musí prokázat všeobecné

⁵⁰ § 18 odst. 2 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

znalosti, znalosti postupů likvidace pojistných událostí a schopnost určit výši pojistného plnění v závislosti na obsahu pojistné smlouvy.

Osoba, která žádá o zápis jako pojišťovací agent, u kterého je požadován střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti, musí prokázat všeobecné znalosti, znalosti v rozsahu odborného minima stanoveného pro střední stupeň odborné způsobilosti, nejméně dvouletou odbornou praxi, znalosti nabízených pojistných produktů, schopnost řádně tyto produkty klientovi vysvětlit, provést analýzu konkurenčních produktů pojišťoven, jejichž jménem je oprávněn jednat, a nabídnout klientovi pojistný produkt nejlépe vyhovující jeho potřebám.

Vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti, který je požadován u pojišťovacích makléřů, vyžaduje prokázání všeobecných znalostí, znalostí v rozsahu odborného minima stanoveného pro vyšší stupeň odborné způsobilosti, nejméně čtyřleté odborné praxe, znalostí pojistných a zajišťovacích produktů nabízených na pojistném trhu z oblasti, která je předmětem jeho činnosti, schopnosti provést analýzu konkurenčních produktů a nabídnout klientovi pojistný nebo zajišťovací produkt nejlépe vyhovující jeho potřebám a řádně tento produkt klientovi vysvětlit.

2.6.4 Odpovědný zástupce

Právnícká osoba, která žádá o svůj zápis do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí v postavení pojišťovacího agenta, pojišťovacího makléře nebo samostatného likvidátora pojistných událostí, musí České národní bance doložit, že jmenovala svého odpovědného zástupce. Fyzické osoby, stejně jako právnícké osoby, které žádají o svůj zápis do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí v postavení vázaného pojišťovacího zprostředkovatele,

podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele a výhradního pojišťovacího agenta, tuto povinnost nemají.

Institut odpovědného zástupce je upraven v ustanovení § 11 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. V oblasti zprostředkování pojištění se jedná o institut nový, ale podobný institut (a dokonce se stejným názvem) je již od začátku 90. let obsažen v živnostensko-právních předpisech.

Odpovědný zástupce musí být v obchodním vedení právnické osoby, která ho ustanovila do funkce odpovědného zástupce. Funkci odpovědného zástupce lze vykonávat pouze pro jednu právnickou osobu.

Odpovědný zástupce odpovídá za dodržování právních předpisů se vztahem k provozované činnosti pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí. Příkladem dohledu odpovědného zástupce na dodržování právních předpisů může být dohled na pravidelné předkládání ročních výkazů činnosti právnickou osobou, na plnění povinností podle § 21, zejména informační povinnosti vůči klientovi nebo pojistníkovi, či na nahlašování změny údajů zapisovaných do registru, včetně prohlášení a zrušení konkursu nebo vstupu do likvidace příslušné právnické osoby.

Odpovědný zástupce musí podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí splňovat podmínku důvěryhodnosti, podmínku odborné způsobilosti, zejména kvalifikační stupeň, jaký je požadován zákonem po pojišťovacím zprostředkovateli, pro kterého vykonává tuto funkci, a podmínku bydliště na území České republiky.

Institut odpovědného zástupce byl do zákona začleněn, aniž by to po něm vyžadovala Směrnice o zprostředkování pojištění. Z textu této směrnice vyplývá, že nestanoví členským zemím povinnost zřízení institutu odpovědného zástupce u právnické osoby, dokonce tento institut ani sama nepoužívá, a tedy jej ani nedefinuje. Bylo ponecháno na národní legislativě členských zemí, zda, v jakém rozsahu a jakým způsobem zabezpečí zajištění souladu činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů - právnických osob se zákonem (avšak při

respektování Směrnicí o zprostředkování pojištění stanovených pravidel). V komentáři k zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí je vysloven názor, že: „Ve svém důsledku je však ustanovení o odpovědném zástupci v zákoně o pojišťovacích zprostředkovatelích sporné ve vztahu ke směrnici.“⁵¹

2.7 Kontrola v oblasti pojišťovnictví

Kontrolu v oblasti pojišťovnictví obecně je možné rozdělit na regulaci a dohled. Proč jsou vlastně regulace a dohled potřebné? Důvodů je hned několik:

- Pojištění je velmi specifická služba, neboť souvisí s budoucími událostmi, u kterých je v době uzavírání smlouvy nejisté, kdy či zda vůbec nastanou.
- Pojištěný se může ocitnout ve velmi složité situaci, pokud po uplatnění nároku na pojistné plnění neobdrží žádnou platbu.
- Pro zájemce o pojištění je velmi obtížné zhodnotit smluvní podmínky a udělat si názor na budoucí finanční situaci pojistitele.
- Stejně důležité je chránit i zájmy třetích stran.⁵²

Tak, jako je pojišťovnictví součástí širšího celku finančního trhu, jsou také regulace a dozor v pojišťovnictví součástí segmentu regulace a dozoru finančních trhů. Ve světě užívané modely regulace a dozoru finančních trhů se od sebe značně liší v důsledku konkrétních ekonomických podmínek fungování finančních trhů, k nimž patří zejména ekonomická úroveň země na straně jedné a historicky dané institucionální zvláštnosti, především co se týče právního systému té které země, na straně druhé.⁵³

⁵¹ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. str.94-96

⁵² Internetové stránky Ministerstva financí ČR

⁵³ Důvodová zpráva k návrhu zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem

2.7.1 Regulace pojišťovnictví

Regulace představuje soubor právními předpisy stanovených pravidel, kterými se řídí výkon pojišťovací činnosti, zajišťovací činnosti a činností souvisejících a výkon dohledu v této oblasti ekonomiky. Tato pravidla se stanovují v závislosti na tom, jakou úlohu musejí tyto činnosti plnit ve společnosti, a na cílech, kterých má jimi být dosaženo. Rozsah regulace se v jednotlivých zemích liší a ve větší či menší míře pokrývá takové aspekty, jako jsou přístup pojišťoven a ostatních subjektů na pojistný trh, podmínky provozování pojišťovací a souvisejících činností, pojišťovací produkty a jejich distribuce, pojišťovny a jejich pracovníci, konkurence, nápravná opatření, likvidace pojišťoven atd. Úkolem regulace je zajistit, aby orgány a osoby vykonávající dozor byly vždy schopny odpovídajícím způsobem plnit svůj úkol.

Náplní regulace je tvorba primární legislativy. Vykonává ji stát prostřednictvím ministerstva financí. Formou této činnosti jsou vyhlášky ministerstva, k jejichž vydávání je ministerstvo zmocněno v článku 79 odstavec 3 Ústavy.⁵⁴ Podle zmíněného ustanovení je k jejich vydání třeba ještě výslovného zmocnění obsaženého v zákoně. Takovou vyhláškou je například vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

Na půdě ministerstva financí též vznikají návrhy zákonů, upravujících problematiku v rozsahu jeho působnosti (vymezené ustanovením § 4 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy Československé socialistické republiky). Základní právní úpravu v oblasti pojišťovnictví představují tyto zákony:

- Zákon o pojišťovnictví (363/1999 Sb.)
- Zákon o pojistné smlouvě (37/2004 Sb.)

⁵⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

- Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí (38/2004 Sb.)
- Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (168/1999 Sb.)
- Zákon o finančních konglomerátech (377/2005 Sb.)
- Zákon o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem (57/2006 Sb.).

2.7.2 Dozor nad pojišťovnictvím

Druhou oblastí kontroly je dozor nad pojišťovnictvím. Zde se jedná o vlastní výkon povolovacích a kontrolních činností.

Tradiční model organizace pojistného trhu ve světě je charakteristický tím, že jednotlivé subjekty trhu podléhají kontrole dozorového orgánu. Takovými subjekty jsou především pojišťovny, zajišťovny, ale i pojišťovací a zajišťovací makléři, pojišťovací agenti a další subjekty.

Dozorovým orgánem bývá obvykle ministerstvo financí, jeho samostatné oddělení a nebo samostatný orgán podléhající vládě nebo příslušnému ministerstvu. Vztahy mezi dozorovým orgánem, klienty, pojišťovnami, makléři a ostatními subjekty trhu bývají v rozvinutých státech legislativně vymezené a stejně tak bývají vymezené podmínky a rozsah činnosti jednotlivých subjektů.⁵⁵

Je však třeba říci, že v současné době něco jako univerzální model uspořádání dozoru v pojišťovnictví neexistuje – používají se různé formy integrovaného či sektorového dozoru. Evropská unie zatím nevydala žádné směrnice týkající se organizační stránky dozorové činnosti.

Úroveň integrace v oblasti dozoru je možno posuzovat z několika pohledů. Jednak ji lze posoudit podle míry koncentrace objemu finančních operací v jednotlivých institucích dozoru, a dále pak podle celkového počtu institucí odpovědných za dozor. Příkladem

⁵⁵ Chačaturianová, Ivica: Pojišťovací makléři na Slovensku, Pojistné rozpravy č. 5, ČAP, 1999

sektorového uspořádání dozoru, které ještě v nedávné době jednoznačně převládalo a v řadě zemí doposud převládá, je Řecko, Španělsko, Portugalsko, Finsko, Francie, Lucembursko a polovina nových členských zemí EU. Příkladem států, které již dozor nad finančním trhem sjednotily do jediné instituce, je Dánsko, Belgie, Irsko, Kanada, Korea, Rakousko, Německo, Norsko, Švédsko, Velká Británie, Estonsko a Japonsko. Cesta přechodu k tomuto modelu je nastoupena i v dalších zemích, jako jsou Lichtenštejnsko, Lucembursko a Nizozemsko.⁵⁶

Obecně se dá říci, že orgány dohledu (dozoru) by měly mít:

- záruky nezávislosti na dozorovaných subjektech (a jejich partnerech) a na politických a obchodních kruzích;
- účinné pravomoci k zásahu, které jim umožní jednat preventivně;
- příslušné materiální podmínky.

Účelem dozoru je zejména zajistit, aby pojišťovny a ostatní subjekty působící v pojišťovnictví postupovaly podle příslušných zákonů a ustanovení a dokázaly dostát smluvním závazkům (tj. slibům) přijatým ve vztahu k pojištěným osobám, a to jak z hlediska právního, tak i z hlediska finančního. Pojišťovny jsou vystaveny rizikům, která mohou ohrozit jejich schopnost splnit jejich závazky. Ztráty pojišťoven jsou způsobeny především stanovením příliš nízkého pojistného, vytvořením nedostatečných rezerv, špatným umístěním investic, chybami některých partnerů, špatným řízením nebo nedostatečností nástrojů, které byly poskytnuty doзору k provedení jejich úkolu. Cílem regulace a dozoru je vyloučit tato rizika nebo omezit a napravit jejich důsledky.

Výkon dozoru má řadu forem. Obsahem tzv. materiálního dozoru je kontrolní činnost. Je vykonávána kontrolami od stolu nebo kontrolami na místě. V jeho rámci jsou ukládána nápravná opatření. Takovými opatřeními jsou: výměna osob ve vedení, snížení základního kapitálu, ozdravný plán, nucená správa, převod pojistného kmene, pozastavení činnosti, odejmutí povolení. Další formou dozoru je

⁵⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem

finanční dohled. Též je možné rozlišovat retroaktivní a prospektivní formu dozoru.⁵⁷

2.7.3 Dohled nad zprostředkováním pojištění v ČR

Podle platné právní úpravy pojišťovnictví v České republice se dozor nazývá dohled a vztahuje se na činnost pojišťoven, zajišťoven, pojišťovacích zprostředkovatelů a dalších osob činných v dané oblasti ekonomiky a vykonává ho v různých formách stát. V některých případech se dohled částečně převádí na soukromý sektor. Většinou je to ale stát, kdo uděluje oprávnění k provozování těchto činností a kdo jim může toto oprávnění odejmout. Pokud orgán dohledu zjistí, že došlo k porušení práva, může většinou sám ukládat nápravná opatření nebo sankce o různém stupni přísnosti.⁵⁸

Do účinnosti výše uvedeného zákona č. 57/2006 Sb. byla tato činnost v České republice nazvána státním dozorem a příslušným k jejímu vykonávání podle zákona o pojišťovnictví byl Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění Ministerstva financí ČR.

Od 1.dubna 2006 již tato činnost nenese název státní dozor, ale je nazývána dohledem, a příslušnou k jejímu provádění se stala Česká národní banka. V souvislosti s integrací dohledů nad finančním trhem do České národní banky ukončil ke dni 31.března 2006 Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění Ministerstva financí svou činnost. Dosavadní působnost ministerstva financí vyplývající ze zákona o pojišťovnictví ve znění účinném do 31.března 2006 přešla na Českou národní banku.

Důvodem, proč je v České republice výkon této činnosti koncentrován do centrální banky, je fakt, že klíčovou úlohu mezi finančními institucemi v naší zemi hrají banky, podobně jako je tomu i v jiných zemích, kde je bankovní sektor rozvinut. Banky jsou v četných

⁵⁷ Internetové stránky Ministerstva financí ČR

⁵⁸ Internetové stránky Ministerstva financí ČR

případech též zakladateli ostatních podniků finančních služeb (včetně pojišťoven a zajišťoven jako nedílných součástí finančního trhu).⁵⁹

Seznamy vedené Úřadem státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění podle dosavadní právní úpravy vede ode dne sloučení dohledu - tedy od 1.dubna 2006 – Česká národní banka. Skutečnosti, které Ministerstvo financí ČR uveřejnilo do 31. března 2006 ve Finančním zpravodaji podle § 13 odst. 7, § 26 odst. 3 písm. a), § 26a odst. 3, § 31 odst. 2, § 33 odst. 6 a § 39a odst. 4 dosavadního znění zákona o pojišťovnictví, zůstávají v platnosti. Česká národní banka je oprávněna je rušit svými úředními sděleními vyhlášenými ve Věstníku ČNB. Rozhodnutí ve správním řízení vydaná Úřadem státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění před 1.dubnem 2006 se považují za rozhodnutí vydaná ČNB a práva a povinnosti vzniklé na základě těchto rozhodnutí nejsou dotčeny. Rovněž řízení vedená Úřadem státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění zahájená před tímto datem dokončí Česká národní banka podle dosavadní právní úpravy. Pokud před tímto datem vydal Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění rozhodnutí, proti němuž byl podán rozklad, rozhodne o něm bankovní rada České národní banky.

Dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky nebo třetího státu vykonává Česká národní banka. Dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, působících na území České republiky vykonává příslušný úřad domovského členského státu pojišťovacího zprostředkovatele v součinnosti s Českou národní bankou. Při výkonu tohoto dohledu se Česká národní banka řídí zákonem o pojišťovnictví, pokud zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí nestanoví

⁵⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem

jinak.⁶⁰ Tím je tedy zavedeno subsidiární použití zákona o pojišťovnictví.⁶¹

V rámci výkonu dohledu nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí má Česká národní banka pravomoc ukládat opatření k nápravě.⁶² Učiní tak, pokud zjistí, že činnost pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí není v souladu s podmínkami stanovenými zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

Opatření k nápravě uložená Českou národní bankou mohou spočívat v:

- uložení povinnosti uvést svou činnost do souladu se zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí ve stanovené lhůtě;

- pozastavení činnosti max. na dobu 6 měsíců;

- uložení povinnosti provést změnu odpovědného zástupce v případě pojišťovacího zprostředkovatele či samostatného likvidátora pojistných událostí – právnické osoby.

2.7.3.1 Registr

Kromě jiných oblastí pravomoci a působnosti převzala Česká národní banka s účinností od 1.dubna 2006 též vedení registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Od 1. ledna 2005, kdy nabyl účinnosti zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, k datu 8.března 2006 bylo v registru zaregistrováno celkem 40 203 osob, přičemž 38 478 (95,7 %) fyzických osob a 1725 (4,3 %) právnických osob.

⁶⁰ § 22 odstavec 1 zákona č. 38/2004 Sb.

⁶¹ Zákon č. 363/1999 Sb.

⁶² § 23 zákona č. 38/2004 Sb.

V souvislosti s vedením registru pojišťovacích zprostředkovatelů se objevily nejasnosti týkající se změn údajů zapisovaných do registru. Tyto nejasnosti se objevily až v poslední době, kdy začala „migrace“ registrovaných pojišťovacích zprostředkovatelů mezi pojišťovnami. Jedná se o případy, kdy pojišťovací zprostředkovatel, který má v registru zapsáno, že spolupracuje s určitou pojišťovnou nebo určitým pojišťovacím agentem či pojišťovacím makléřem, tuto spolupráci ukončí a začne spolupracovat s jinou pojišťovnou nebo jiným pojišťovacím agentem či pojišťovacím makléřem. Podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí je povinen tuto změnu ohlásit bez zbytečného odkladu České národní bance. Česká národní banka je povinna v registru tuto změnu provést do 5 dnů ode dne, kdy se o ní dozvěděla.

Sporné je, zda je pojišťovací zprostředkovatel oprávněn začít spolupracovat s touto jinou pojišťovnou, resp. s jiným pojišťovacím zprostředkovatelem, už v momentě, kdy splnil svou ohlašovací povinnost, či zda má čekat se zahájením spolupráce až na zápis této změny do registru. Podle § 26 odstavec 2 písmeno a) mu totiž hrozí za provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví v rozporu s údaji uvedenými v registru pokuta ukládaná Českou národní bankou až do výše 10.000.000,- Kč.⁶³

Registr je veřejně dostupný. Zápis v něm je zrušen na žádost, a nebo pokud:

- dojde ke ztrátě důvěryhodnosti osoby, jíž se zápis týká,
- osoba neuvede svou činnost do souladu ve lhůtě stanovené jí ČNB,
- zahraniční osoba ztratí oprávnění k činnosti v zemi své registrace,
- osoba neprovozuje činnost po dobu 24 po sobě následujících měsíců.

Registrace zaniká smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby.

⁶³ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, *Pojistný obzor* 11/2005, ročník 82, str. 4 a 5

2.7.4 Správní trestání

2.7.4.1 Správní delikty

Česká národní banka může též ukládat sankce za správní delikty. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí obsahuje pod nadpisem „Správní delikty“ 3 paragrafy. § 25 je věnován přestupkům, § 26 správním deliktům právnických osob a nový § 26a obsahuje společná ustanovení. Nové znění těchto ustanovení přinesla novela zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí provedená zákonem č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

Rozdíl mezi výše uvedenými dvěma druhy správních deliktů je v jejich subjektu. Pachatelem správního deliktu podle § 26 může být jak právnická osoba, tak v případě jeho 2.odstavce i podnikající fyzická osoba. Podmínkou odpovědnosti za správní delikt podle tohoto odstavce je, aby se tato osoba dopustila správního deliktu jako pojišťovací zprostředkovatel nebo samostatný likvidátor pojistných událostí. Jedná se tedy o tzv. speciální subjekt ve smyslu teorie trestního práva, kdy podmínkou odpovědnosti osoby za její protiprávní jednání je její určité postavení. Pachatelem přestupku podle § 25 může být pouze fyzická osoba. V jeho odst.1 písm. b) je však odpovědnost omezena také na speciální subjekt - viz. jeho znění „jako pojišťovací nebo pojišťovací makléř“.

Rozdíl spočívající v subjektu odpovědnosti vyjde zřetelně najevo při srovnání odstavců 1 obou předmětných paragrafů. Skutkové podstaty zde obsažené jsou totiž jinak téměř identické a identická je i výše pokuty do 1.000.000,- Kč jako sankce, kterou je možno uložit.⁶⁴

⁶⁴ § 25 odstavec 2 a § 26 odstavec 3 zákona č. 38/2004 Sb.

Přestupku (§ 25) nebo správního deliktu právnické osoby (§ 26) se tedy dopustí ten, kdo uvede nesprávné údaje:

- v žádosti o zápis do registru nebo o změnu údajů v registru;
- jako pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř v ročním výkazu činností;
- v písemném prohlášení podle § 13 odst. 6.

Ustanovení § 26 odst. 2 naproti tomu obsahuje odlišné skutkové podstaty. Správního deliktu podle tohoto ustanovení se tak dopustí právnická či podnikající fyzická osoba jako pojišťovací zprostředkovatel, pokud:

- provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví nebo činnost samostatného likvidátora pojistných událostí v rozporu s údaji uvedenými v registru podle § 12;
- ve stanovené lhůtě nesplní opatření k nápravě uložené jí Českou národní bankou při výkonu dohledu podle § 23;
- vyžaduje od osoby, která se má podílet na zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, složení vstupního poplatku jako podmínky výplaty příštích odměn za tuto činnost; nebo
- odměny osoby, která se má podílet na zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, odvozuje od získání dalších osob pro tuto činnost, které takto získal.

Za spáchání správního deliktu podle tohoto ustanovení uloží Česká národní banka jeho pachateli pokutu až do výše 10.000.000,- Kč.

2.7.4.2 Pořádkové pokuty

Nově byla do zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí zavedena pravomoc orgánu dohledu ukládat pořádkové pokuty. Tuto změnu zavedl zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, když s účinností od 1.dubna 2006 zavedl do zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

zcela nový § 22a. Podle tohoto ustanovení může Česká národní banka uložit pořádkovou pokutu ve výši až do 5.000.000,- Kč (a opakovaně v celkové úhrnné výši dokonce až do 20.000.000,- Kč) tomu pojišťovacímu zprostředkovateli nebo samostatnému likvidátoru pojistných událostí, který znemožní nebo závažně ztíží výkon dohledu zejména tím, že neposkytne potřebnou součinnost nebo nevyhoví výzvě dané podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pořádkovou pokutu je možné uložit pouze v objektivní lhůtě 6 měsíců od protiprávního jednání. Pořádkové pokuty vybírá a vymáhá jako příjem státního rozpočtu místně příslušný finanční úřad.

O adekvátnosti tak značné výše pořádkových pokut, jaká byla zavedena zmíněnou novelou zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, lze mít podle mého názoru pochybnosti. Podle důvodové zprávy k návrhu zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem bylo ustanovení o pořádkových pokutách nově upraveno na základě připomínky ministerstva vnitra a ve smyslu Zásad právní úpravy přestupků a jiných správních deliktů v zákonech upravujících výkon veřejné správy, které schválila dne 28. 8. 2003 Legislativní rada vlády. Zdůvodnění výše pořádkových pokut však důvodová zpráva bohužel neobsahuje.

2.8 Soulad české úpravy s komunitárním právem

Přijetí zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí nebylo prvním počinem harmonizačního úsilí. Již před ním docházelo k jednotlivým úpravám, které měly za cíl přizpůsobit českou právní úpravu zprostředkování pojištění požadavkům práva Evropských společenství. Tyto úpravy byly prováděny formou novelizace ustanovení stávajícího zákona o

pojišťovnictví, který ve svém znění účinném do 31.prosince 2004 obsahoval právní úpravu zprostředkování pojištění.

Mezi první opatření regulace zprostředkovatelské činnosti v podmínkách pojistného trhu ČR, v souladu s postupným přizpůsobováním se legislativním normám Evropské unie, patří původní legislativní úpravy zákona o pojišťovnictví, konkrétně znění § 25 odstavec 4 písmeno c), kdy do podmínek provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví byla ustanovena výše základního jmění právnických osob a majetku fyzických osob v částce nejméně 1.000.000,- Kč. Znamenalo to zvláštní povinnost především pro právnické osoby ve formě společnosti s ručením omezeným, protože v té době byly v příslušných ustanoveních obchodního zákoníku o obchodních společnostech stanoveny minimální částky základního jmění ve výši 100.000,- Kč pro tento typ obchodní společnosti (pro akciovou společnost to bylo už v té době 1.000.000,- Kč). Toto opatření bylo v souladu s mezinárodním trendem zajišťujícím majetkovou a finanční solventnost zprostředkovatelů pro případ uplatnění náhrady za způsobení škody pojišťovně nebo klientovi.⁶⁵

V průběhu legislativních prací na samostatném zákoně o zprostředkovatelích pojištění docházelo dokonce k návrhům, které překračovaly povinnosti stanovené pro národní právní úpravy členských států Směrnicí o zprostředkování pojištění. Prvotní teze znění hovořily o podmínce dokonce až 10.000.000,- Kč výše majetku fyzických osob a základního kapitálu u právnických osob pro výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Tuto podmínku se podařilo v průběhu legislativních prací z návrhu zákona vypustit, protože bylo prokázáno, že požadavky ze strany Evropské unie na výši základního kapitálu jsou v úrovni 500.000,- Kč.⁶⁶

Vyvrcholením harmonizačních snah bylo přijetí samostatného zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

⁶⁵ Stanislav Gluč, František Řezáč, Jindřiška Šedová: Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojistný trh České republiky, Právo a podnikání 2/2004, Orac, str. 6

⁶⁶ Stanislav Gluč, František Řezáč, Jindřiška Šedová: Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojistný trh České republiky, Právo a podnikání 2/2004, Orac, str. 8

Eva Volfová na konci svého článku v časopise Pojistný obzor⁶⁷ vyslovuje názor, že se České republice implementace Směrnice o zprostředkování pojištění včas podařila a to především zásluhou ministerstva financí. Pracovníci tohoto ministerstva Jana Čechová a Vladimír Příkryl uvádějí, že právní úprava provedená zákonem č. 38/2004Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, podle jejich názoru „*dala českému pojistnému trhu dostatek prostoru pro zkvalitnění předmětné činnosti a pro přizpůsobení se novým podmínkám.*“⁶⁸

V rozporu se Směrnicí o zprostředkování pojištění není ani skutečnost, že došlo k definování jednotlivých kategorií zprostředkovatelů, i když tato směrnice sama kategorizaci neobsahuje a rozlišuje pouze vázaného pojišťovacího zprostředkovatele a „ty ostatní“. Tyto kategorie nebylo ani možné ani důvodné v Směrnici o zprostředkování pojištění definovat, s ohledem na různorodost pojistných trhů členských států EU. S harmonizačním cílem směrnice by však bylo v rozporu, kdyby tato kategorizace byla aplikována i na zprostředkovatele z jiných členských zemí EU, kteří hodlají působit na českém pojistném trhu na základě jednotného evropského pasu. To se však neděje. Naopak, do registru zprostředkovatelů pojištění vedeného Českou národní bankou byla zavedena „zvláštní kolonka“, ve které jsou uváděni pojišťovací zprostředkovatelé registrovaní v jiných členských státech, kteří splnili svoji notifikační povinnost vůči České republice.

Lze uzavřít konstatováním, že je potěšujícím zjištěním, že se České republice včas a na dostatečné legislativní úrovni podařilo splnit požadavek komunitárního práva obsažený ve Směrnici o zprostředkování pojištění. Česká republika má v současné době moderní a komunitárnímu právu odpovídající zákon upravující zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví. Je zřejmé, že tento zákon nezůstane beze změny - ať už z důvodu dolažení drobných

⁶⁷ Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str. 4 a 5

⁶⁸ Jana Čechová, Vladimír Příkryl: Poznámky k implementaci směrnice o makléřích a zprostředkovatelích v Evropě, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str.6 - 7

faktických nesrovnalostí, či z důvodu dalšího vývoje komunitárního práva a jeho požadavků vůči národním právním řádům. Základní rámec právní úpravy zprostředkování v pojištění v České republice je však v souladu s komunitárním právem.

2.9 Srovnání české a slovenské právní úpravy zprostředkování pojištění

Na Slovensku začala být vykonávána zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví na počátku 90. let. V současnosti ve Slovenské republice obsahuje úpravu zprostředkování v oblasti pojišťovnictví zákon č. 340/2005 Z.z., o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov ze dne 23. června 2005 (dále jen „**zákon o sprostredkovaní poistenia**“). Tímto zákonem byla nahrazena předchozí právní úprava této oblasti pojišťovnictví obsažená v zákoně č. 95/2002 Z.z. o poisťovníctve.⁶⁹ Tato předchozí právní úprava byla, stejně jako v případě české právní úpravy obsažené v zákoně o pojišťovnictví, velmi stručná, což bylo jedním z důvodů přijetí výše uvedeného zákona o sprostredkovaní poistenia.

Dalším z důvodů přijetí tohoto právního předpisu byla potřeba dostát závazku komunitárního práva implementovat do slovenského národního právního řádu Směrnici o zprostředkování pojištění. Slovenské republice se (na rozdíl od České republiky) nepodařilo tento svůj závazek splnit včas (tedy k datu 15. ledna 2005, který stanovila Směrnice o zprostředkování pojištění), protože zákon o sprostredkovaní poistenia nabyl účinnosti až k datu 1. září 2005.

Vzhledem k tomu, že při tvorbě obou výše uvedených zákonů se vycházelo ze Směrnice o zprostředkování pojištění, a vzhledem též ke skutečnosti, že jednou z předloh, z kterých vycházeli tvůrci návrhu slovenského zákona o sprostredkovaní poistenia, byl též český zákon o

⁶⁹ Majtánová, Anna, Palacková, Dana: Tendencie vývoja sprostredkovateľskej činnosti na poisťnom trhu Slovenskej republiky, Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005, str. 124

pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí⁷⁰, je vcelku pochopitelné zjištění, že obě národní právní úpravy zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví jsou velmi podobné, v některých oblastech téměř identické (zejména tam, kde pouze implementují požadavky komunitárního práva, např. ohledně rozsahu povinného pojištění odpovědnosti pojišťovacích zprostředkovatelů).

V následujících odstavcích se tedy budu věnovat již pouze rozdílům mezi platnou právní úpravou v České republice a ve Slovenské republice.

Asi největší rozdíly mezi slovenskou a českou právní úpravou jsou v otázkách kategorizace jednotlivých zprostředkovatelů pojištění. Směrnice o zprostředkování pojištění neklade na národní právní řády žádné konkrétní požadavky, co se této oblasti týče, a Česká i Slovenská republika využily možnosti přijetí vlastní koncepce.

První rozdíl obou zákonů je patrný již při porovnání jejich názvů. Zatímco česká právní úprava se věnuje kromě pojišťovacích zprostředkovatelů též samostatným likvidátorům pojistných událostí, slovenská úprava obsahuje ustanovení pouze o zprostředkování pojištění a zprostředkovatelích pojištění; samostatných likvidátorů pojistných událostí se netýká.

Zákon o sprostredkovaní poistenia neobsahuje na rozdíl od českého zákona úpravu institutu výhradního pojišťovacího agenta, na druhou stranu však rozlišuje mezi zprostředkovateli zprostředkovávajícími pojištění a zprostředkovateli zprostředkovávajícími zajištění (sprostredkovateľ zaistenia a sprostredkovateľ zaistenia z iného členského štátu). Česká právní úprava umožňuje zprostředkovávat zajištění pojišťovacímu makléři jako jednu z jeho činností, neobsahuje zvláštní institut zprostředkovatele zajištění. V terminologii právní úpravy platné na území České republiky do konce roku 2004 byl pojišťovací makléř dokonce nazýván „*pojišťovací nebo zajišťovací makléř*“.

⁷⁰ Tomka, Julius: Regulácia sprostredkovania poistenia na Slovensku, Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005, str. 231

Nejdůležitějším rozdílem však je (zvláště z pohledu pojišťovacího zprostředkovatele), že podle slovenské právní úpravy může být jedna osoba zaregistrována pouze v postavení jednoho pojišťovacího zprostředkovatele, kdežto podle české právní úpravy je možné, aby byla osoba zaregistrována v postavení několika typů pojišťovacích zprostředkovatelů.

Ohledně podmínky podnikatelské důvěryhodnosti pojišťovacího zprostředkovatele je rozdíl v tom, že slovenská právní úprava vztahuje tuto podmínku pouze na oblast pojišťovnictví, potažmo finančnictví, kdežto česká právní úprava na celou oblast podnikání. Překážkou důvěryhodnosti zprostředkovatele podle slovenského práva není tedy fakt, že byl v minulosti např. členem orgánu v právnické osobě, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, pokud tato právnická osoba nepůsobila v oblasti pojišťovnictví či finančnictví. Na druhou stranu je však slovenská úprava kromě konkursu vztažena i na zavedení nucené správy.

Odlišnosti jsou i ve slovenské úpravě institutů vázaného pojišťovacího zprostředkovatele („*výlučný sprostredkovateľ poistenia*“) a podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele („*podriadený sprostredkovateľ poistenia*“). Těmito zprostředkovateli mohou být podle slovenské úpravy pouze fyzické osoby. Vázaný pojišťovací zprostředkovatel může vykonávat svou činnost pouze na základě smlouvy s jednou pojišťovnou, kdežto český vázaný pojišťovací zprostředkovatel má možnost uzavřít smlouvu s vícero pojišťovnami. Slovenská úprava na rozdíl od české obsahuje výslovné ustanovení o tom, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel může na stejné období spolupracovat na základě smlouvy pouze s jedním pojišťovacím zprostředkovatelem. Ač to z české úpravy vyplývá, není to v ní vyjádřeno výslovně. Nejvýraznějším rozdílem ale podle mého názoru je fakt, že podle slovenské úpravy není převzetí odpovědnosti za škodu způsobenou vázaným nebo podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem ze strany pojišťovny či „nadřízeného“ pojišťovacího zprostředkovatele povinné. Pokud má vázaný pojišťovací zprostředkovatel či podřízený pojišťovací zprostředkovatel sjednáno

platné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele, jeho smluvní partner (pojišťovna, „nadřízený“ pojišťovací zprostředkovatel) za škodu jí způsobenou neodpovídá.

Odlišně od české právní úpravy je na Slovensku upraven okruh osob, které musejí splňovat podmínky důvěryhodnosti a odborné způsobilosti. Kromě pojišťovacích zprostředkovatelů (tak, jak je to podle české úpravy) musejí navíc tyto podmínky splňovat též jejich zaměstnanci (tedy zaměstnanci vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře).

Rozdíl mezi českou a slovenskou úpravou je i ohledně dohledu nad pojišťovnictvím. Orgánem dohledu v České republice je od 1.dubna 2006 Česká národní banka, kdežto na Slovensku tuto činnost vykonává specializovaný dohledový orgán nazvaný Úrad pre finančný trh.

Slovenští pojišťovací makléři mají možnost (stejně jako čeští) se profesně sdružovat. Na Slovensku působí Slovenská asociácia maklérov v poisťovníctve (SAMP). Toto zájmové sdružení právnických osob založili v listopadu roku 1995 zástupci 10 pojišťovacích makléřských společností. Členové SAMP vypracovali hned po jejím založení „Kodex etiky maklérov v poisťovníctve“, který se zavázali dodržovat. V roce 1999 byl počet makléřů na Slovensku odhadován na přibližně 80. SAMP už na počátku své existence navázala kontakt s Mezinárodní organizací pojišťovacích a zajišťovacích zprostředkovatelů BIPAR se sídlem v Bruselu. Na výroční konferenci v Aténách v říjnu 1998 byla SAMP přijata jako řádný člen BIPAR.

Výše byly uvedeny rozdíly mezi platnou právní úpravou zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví v České republice a ve Slovenské republice. Byly zmíněny pouze hlavní odlišnosti, kterými se obě příbuzné úpravy různí. Detailní rozbor všech nuancí obou právních úprav by mohl být předmětem samostatné studie, pro účely mé diplomové práce by to však bylo nad její rámec.

C. ZÁVĚR

Zhodnocení dopadu platné právní úpravy a výhled budoucího vývoje v oblasti zprostředkování pojištění

Od 1. ledna 2005 platí v České republice zcela nová právní úprava zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Za necelé dva roky její účinnosti již došlo k prověření její koncepce a základních institutů. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí byl již několikrát změněn a k dalším změnám jistě ještě dojde. Tyto změny nelze chápat jako známku nízké kvality zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí nebo jeho nedokonalosti. Vyžádaly si je změny v širším okruhu právních předpisů.

Ještě je příliš brzy na celkové hodnocení dopadu tohoto právního předpisu na pojistný trh v České republice a zvláště na trh zprostředkování pojištění. Dílčí poznatky z praxe jsou však již k dispozici.

Důležité je, že zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí v souladu se Směrnicí o zprostředkování pojištění nastavil základní podmínky výkonu této činnosti a její kontroly, zřídil registr pojišťovacích zprostředkovatelů a zavedl princip jednotného evropského pasu v této oblasti podnikání. Velký význam má tento právní předpis zejména z pohledu ochrany spotřebitele, tedy oblasti, kde zcela určitě bude docházet k dalším úpravám, a to např. v souvislosti se směrnicí 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebiteli na vnitřním trhu. Impulsem ke změnám zákona bude zřejmě také praktická zkušenost s jeho aplikací.⁷¹

V celosvětovém jako i evropském kontextu převládají dva hlavní trendy v distribuci pojistných produktů a pojišťovacích služeb. Na jedné straně je patrná snaha liberalizovat a rozšířit existující způsoby

⁷¹ Jana Čechová, Vladimír Příkryl: Poznámky k implementaci směrnice o makléřích a zprostředkovatelích v Evropě, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str.6 - 7

distribuce těchto produktů a služeb a co nejvíc je přiblížit ke spotřebitelům. Na druhé straně je vidět snaha přijímat opatření k lepší a hlavně účinnější ochraně spotřebitelů v komplikovaném prostředí s bohatou a čím dál míň přehlednou nabídkou pojistných produktů a pojišťovacích služeb. S rozšiřující se nabídkou pojišťovacích a jiných finančních služeb soustavně narůstá význam zprostředkovatele takových služeb. S postupujícím vývojem a stoupajícími nároky na tuto profesi a v podmínkách sjednoceného evropského pojistného trhu se požadavky a přesnost pravidel soutěže ve všech státech unifikuji a zpřísňují.

Jakou cestou se bude ubírat česká právní úprava pojišřovnictví není zcela zřejmé. Jedinou jistotou v tomto ohledu je, že to bude cesta inspirovaná a ovlivňovaná právem Evropských společenství.

Použitá literatura:

Důvodová zpráva k návrhu zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 302 s.

Jiří Adolt, Petr Suchánek. Pojišťovací zprostředkovatelé. ASPI, a.s., 2005

Jan Hora, Jaroslava Šulcová, Aleš Zuzanašák: Příručka pro zprostředkovatele pojištění, Linde Praha, a.s., 2004

Vladimír Prikryl, Jana Čechová: Zákon o pojišťovnictví s komentářem, Orac, 2001

Marie Karfíková, Vladimír Prikryl, Jana Čechová: Základy pojišťovacího práva, Orac, 2001

Milan Hradec, Václav Křivohlávek, Jana Zárybnická: Pojištění a pojišťovnictví, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha 2005

Viktória Čejková: Pojistný trh, GRADA Publishing, spol. s r.o., 2002

Věra Škopová: Pojistné právo, VŠE v Praze, fakulta financí a účetnictví, 1997

Miroslav Marvan a kol.: Dějiny pojišťovnictví v Československu 1.díl, Vydavatelství a nakladatelství Novinář, Praha 1989

Miroslav Marvan, Josef Chaloupecký: Dějiny pojišťovnictví v Československu 2.díl, ALFA KONTI spol. s r.o., Bratislava 1993

Bakeš, M. a kol. Finanční právo. 4. aktualizované vydání. Praha : C.H.Beck, 2006, 771 s.

Evropské finanční systémy. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005

Důvodová zpráva k návrhu zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem

Baker, Tom: Insurance Law and Policy. Cases, Materials and Problems. Aspen Publishers, 2003

Odborné články:

Volfová, Eva: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str. 4 - 5

Jana Čechová, Vladimír Prikryl: Poznámky k implementaci směrnice o makléřích a zprostředkovatelích v Evropě, Pojistný obzor 11/2005, ročník 82, str. 6

Chačaturianová, Ivica: Poist'ovací makléři na Slovensku, Pojistné rozpravy č. 5, ČAP, 1999, str. 48 – 57

Majtánová, Anna, Palacková, Dana: Tendencie vývoja sprostredkovateľskej činnosti na poistnom trhu Slovenskej republiky, Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005, str. 121-126

Marek, Karel: Smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení, Pojistné rozpravy č. 13, ČAP, 2003, str. 49 – 64

Vávrová, Eva: Vybrané aspekty procesu vytváření integrovaného finančního dozoru v České republice, Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005, str. 250-255

Stanislav Gluč, František Řezáč, Jindřiška Šedová: Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojistný trh České republiky, Právo a podnikání 2/2004, Orac, str. 6 – 9

Tomka, Julius: Regulácia sprostredkovania poistenia na Slovensku, Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005, str. 231-23

Augustin Semerák, Jaroslav Mesršmíd: K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, Pojistné rozpravy č. 14, ČAP, 2004, str. 30 - 42

Škopová, Věra: K nové úpravě v pojišťovnictví, Právní zpravodaj 6/1 (2005), str. 6-7

Böhm, Arnošt: České pojišťovnictví jeden rok po vstupu do Evropské unie, Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005, str. 13-17